

Stockholms stads gatunämnd och i samband därmed stående institutioner.

Gatunämnden.

Bolinders Plan 3 (Pa: Fack, Sth S); t. 22 20 20 (växel). Nämnden sammanträder i regel första och tredje helgfria torsdagen i varje månad kl. 15,15.

I samband med drätselnämndens ombildning till stadens centrala finansmyndighet (se sid. 143) överflyttades flertalet av de icke direkt finansiella angelägenheter, vilka förut handhäfts av drätsel-nämnden, till en nyinrättad nämnd, *Stockholms stads gatunämnd*, vilken trädde i verksamhet den 10 april 1920. Denna nämnd utgör sålunda väsentligen en fortsättning av den förutvarande drätselnämndens andra avdelning; dock med den skillnaden att under gatunämnden lyder jämväl brandväsendet, vilket förut sorterade under drätsel-nämndens första avdelning, samt vidare att arkitektur- och hamnavdelningarna, som tidigare ingingo i drätselnämndens byggnadskontor samt vattenledningsverket tillhöra resp. fastighetsnämndens, hamnstyrelsens och industriverksstyrelsens förvaltning.

Nu gällande instruktion för gatunämnden antogs av stadsfullmäktige den 25 april 1960. Enligt instruktionen åligger det nämnden att förvalta stadens gator, torg, parker och övriga allmänna platser samt broar och att handlägga ärenden rörande dessa anläggningar ävensom rörande stadens avlopps- och renhållningsväsen samt brandförsvar, allt i den omfattning nyss-nämnda uppgifter icke tillkomma annan stadens nämnd eller stadsfullmäktige för särskilt fall annat besluta. Det åligger vidare nämnden att ombesörja de angelägenheter i övrigt, vilkas vård av stadskollegiet till nämnden överlämnas och att inom sitt förvaltningsområde lämna stadsfullmäktige, stadskollegiet, borgarråden, stads-kansliet och stadens nämnder det biträde, som av dem äskas.

Nämnden äger uppdraga åt särskild inom nämnden bildad avdelning (delegation) eller åt ledamot av nämnden eller åt tjänsteman lydande under nämnden, att på villkor, som nämnden äger föreskriva, å nämndens vägnar fatta beslut i ärenden, som röra upphandlingar, entreprenader, transporter och utförande av arbeten, eller upplåtelse av allmän plats samt andra nyttjanderättsupplåtelser.

Under gatunämnden lyda *gatukontoret*, som står under chefskap av gatudirektören, och *brandförsvaret*, vars chef är brandchefen. Vid sammanträde med nämnden skola de båda förvaltningscheferna närvara med rätt att envar för sitt förvaltningsområde deltaga i

överläggningarna samt att därvid framställa förslag och få sin mening antecknad i protokollet.

Nämnden består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra ledamöter, vilka jämte sex suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två år i sänder. Nämnden utser vid början av varje tjänstgöringsår vice ordförande.

Stadsfullmäktiges val av ledamöter och suppleanter ägde rum för åren 1961—1962 den 8 december 1960 (fyllnadsval den 18 december 1961) och för åren 1962—1963 den 7 december 1961.

Författning. Instruktion för Stockholms stads gatunämnd, antagen av SF 25 april 1960 (Kf 1960: nr 25).

Stat 1962.

	Drift- budgeten	Kapital- budgeten
Skattemedel		
Utgifter	297 132 100	45 510 000
Inkomster	207 037 500	45 200 000
Överskjutande utgifter	90 094 600	310 000

Länemedel

Utgifter (inkl. efterbe- villningar för 1961)	— 102 990 000
--	---------------

Av överskjutande utgifter på driftbudgeten hän-
för sig bl. a. till

gator, vägar, avlopp m. m.	kr. 45 586 400
parker	» 13 981 800
renhållning	» 19 776 900
brandväsen	» 9 749 500

Gatunämndens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Berglund, H. J., borgarråd, stadsfullm.; t. 54 05 00 (växel); träffas i stadshuset vardagar efter överenskommelse.

Vice ordförande.

***Ahlén, A. E.**, civilingenjör, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

***Andersson, K. Gösta**, öververkmästare, stadsfullm.

***Johansson, S.**, direktör, stadsfullm.

Keyser, E. R., ingenjör.

Landberg, A., utprovare.

Törnqvist, J. E., kontrollant.

*Suppleanter*¹⁾.

Andersson, E. Olof, ingenjör, stadsfullm.

Andréasson, N. R. G., direktör.

*Carlsson, C. G., civilingenjör.

*Ihrfors, A. C.-J., civilekonom, stadsfullm.

*Jonsson, W. F., ombudsman.

Wallbom, f. Holmström, Harriet M., fru, stadsfullm.

Sekreterare.

Åsblom, H. O. G., sekreterare (se sid. 190).

Gatunämndens delegerade.**Tjänstedelegerade.**

Törnqvist, J. E., ordf.; Ahlén, A. E.; Andersson, K. Gösta.; Keyser, E. R.; Landberg, A.

Suppleanter: Andréasson, N. R. G.; Jonsson, W. F.

Upphandlingsdelegerade.

Berglund, H. J., ordf.; Johansson, S.; Keyser, E. R.; Landberg, A.

Suppleanter: Andersson, K. Gösta; Andréasson, N. R. G.; Ihrfors, A. C.-J.

Platsupplåtelsedelegerade.

Landberg, A., ordf.; Ahlén, A. E.; Keyser, E. R.

Suppleanter: Andréasson, N. R. G.; Carlsson, C. G.; Jonsson, W. F.

Byggnadsdelegerade.

Törnqvist, J. E., ordf.; Andersson, K. Gösta; Keyser, E. R.

Suppleanter: Andersson, E. Olof; Andréasson, N. R. G.; Johansson, S.

Gatunämndens fågelskyddsråd.

Enligt bemyndigande av stadsfullmäktige år 1942 äger gatunämnden tillkalla högst tre sakkunniga att biträda nämnden i frågor angående fågelvärden i Stockholm. Gatunämndens senaste val av sakkunniga ägde rum den 19 januari 1955. De sakkunniga ha sedermera av gatunämnden bemyndigats att med sig adjungera en representant för Sveriges Djurskyddsförbundet.

¹⁾ Vid förfall för ledamöterna skola suppleanterna enligt beslut av nämnden inträda i följande ordning: för ordföranden samt ledamöterna Gösta Andersson, Landberg och Törnqvist suppleanterna Jonsson, Olof Andersson och Wallbom; för ledamoten Keyser suppleanterna Andréasson, Carlsson och Ihrfors; för vice ordföranden och ledamoten Johansson suppleanterna Carlsson, Ihrfors och Andréasson. I de fall, då denna ordning icke kan upprätthållas, skola suppleanterna inträda i följande ordning: Jonsson, Carlsson, Andréasson, Olof Andersson, Ihrfors och Wallbom.

Sakkunniga.

Notini, C. G., professor, ordf.; Bergman, S., forskningsresande; Linnman, N. H. T., förste reporter, Funck, E. B., major (repr. för Sveriges Djurskyddsförbunds Riksförbund).

Föredragande.

Blom, H. E. M., stadsträdgårdsmästare (se sid. 199).

Gatunämndens trafikråd.

Den 20 februari 1950 beslöt stadsfullmäktige, med anledning av i ämnet väckta motioner, uppdraga åt gatunämnden att tillsätta ett särskilt trafikråd för Stockholm med uppgift att söka få till stånd ett organiserat samarbete mellan de kommunala organen och de enskilda intressesammanslutningarna på trafikområdet. Rådet skulle bestå av borgarrådet för stadsbyggnadsroteln såsom självskriven ordförande samt ytterligare fjorton ledamöter (numera femton, se nedan). De sistnämnda skulle företräda följande kommunala organ och enskilda sammanslutningar: gatukontoret, poliskammaren, skoldirektionen, AB Stockholms Spårvägar, Nationalföringen för trafiksäkerhetens främjande, Cykel- och mopedfrämjandet (vardera en representant), Kungl. automobilklubben, Motormännens riksförbund, Motorförarnas helnykterhetsförbund, Svenska motorförbundet, Taxi trafikförening, Stockholms åkeriförening (fem gemensamma representanter), Stockholms automobilförärfackförening, Stockholms transportarbetarefackförening och Spårvägspersonalens samorganisation (tre gemensamma representanter). Rådet, som trädde i verksamhet samma år, har sedermera enligt beslut av gatunämnden utökats med en representant för Stockholms handelskammare.

Gatunämndens val av ledamöter i trafikrådet ägde rum den 5 maj 1960 (fyllnadval den 21 juli 1961) och gäller för tiden intill den 1 maj 1962.

Ledamöter.

*Berglund, H. J., borgarråd, stadsfullm., ordf. (självskr.); *Schütz, H. F., gatudirektör, vice ordf. (gatukontoret); *Alm, N. G., trafikpolisintendent (poliskammaren); *Hultsjö, E. H., rektor (skoldirektionen); *von Heland, H. C. S., direktör (AB Stockholms Spårvägar); *Christensson, K. J., generalsekreterare (Nationalföringen för trafiksäkerhetens främjande); *Thörnqvist, S. O., generalsekreterare (Cykel- och mopedfrämjandet); *Hagardt, S. A. O., direktör; *Ahlgren, N., direktör; *Andréasson, N. R. G., direktör; *Adolfsson, K. H., trafikchef; *Ottosson, U. B., direktör (gemensamma för Kungl. automobilklubben, Motormännens riksförbund, Motorförarnas helnykterhetsförbund, Svenska motorförbundet, Taxi trafikförening och Stockholms åkeriförening); *Ottosson, N. H. J., droskförare; *Gustavsson, J. G., spårvägs-

man, *Bergsten, A. H., chaufför (gemensamma för Stockholms automobilförfärfackförening, Stockholms transportarbetarefackförening och Spårvägspersonalens samorganisation); *Samzelius, L. C. G., sekreterare (Stockholms handelskammare).

Suppleanter.

*Ehrman, C. E. G., teknisk direktör (gatukontoret); *Eliasson, F. E., trafikinspektör (poliskammaren); *Sjunnesson, G. E. H., överlärare (skoldirektionen); *Tengblad, E. H., trafikdirektör (AB Stockholms Spårvägar); *Thorsson, G. A., direktör (Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande); *Brännström, B. O., förste kriminalassistent (Cykel- och mopedfrämjandet); *Grönberg, N. B., sekreterare, *Rådö, E. H., trafikchef, *Fredriksson, S. H., kamrer, *Lantz, K. I. B., droskägare, *Groth, G., direktör (gemensamma för Kungl. automobilklubben, Motormännens riksförbund, Motorförarnas helnykterhetsförbund, Svenska motorförbundet, Taxi trafikförening och Stockholms åkeriförening); *Mattsson, S. E., droskförare, *Johansson, A. G. R., spårvagnsförare, *Uppling, N. H., ombudsman, *Raab, J. E. O., bussförare (gemensamma för Stockholms automobilförfärfackförening, Stockholms transportarbetarefackförening och Spårvägspersonalens samorganisation); *Wennerholm, H. A. C., direktör (Stockholms handelskammare).

Sekreterare.

Åsblom, H. O. G., sekreterare (se nedan).

Revisorer.

Stadsfullmäktige utse vartannat år i december tre revisorer jämte tre suppleanter för granskning av gatunämndens, kyrkogårdsnämndens och slakthus- och saluhallsstyrelsens räkenskaper och förvaltning under de två nästföljande åren. Nuvarande revisorer och suppleanter äro utsedda för åren 1962—1963.

Ahlström, I., direktör.

Håkansson, E. A. F., f. d. förste kammarskrivare, ordf.

Jonsson, E. A., kassör.

Suppleanter:

Bjelkerud, G. F., förste byråassistent.

Carlsson, f. Carlsson, Karin K., fru.

Unger, S. G. R., banktjänsteman.

Gatunämndens sekretariat.

Bolinders Plan 3 (Pa: Fack, Sth 8); t. 22 20 20 (växel); expeditionstid: 8—16,15, lördagar och dag före helgdag 8—13 (april—september fredagar 8—15,45, lördagar stängt).

Sekretariatet förestås av sekreteraren, vilken bl. a. åligger att föra protokoll vid gatunäm-

dens och dess delegationers sammanträden samt att uppsätta och expediera beslutade skrivelser m. m.

Erforderlig skriv- och annan personal tillhandahålles sekreteraren av gatukontorets expedition (se sid. 191).

Sekreterare (24).

Åsblom, H. O. G.

Gatukontoret.

Bolinders Plan 3 (Pa: Fack, Sth 8); t. 22 20 20 (växel). (Se f. ö. nedan under resp. avdelningar.)

Nödvändigheten av att koncentrera den på olika håll splittrade handläggningen av byggnadsfrågor medförde att stadsfullmäktige år 1873 beslöt inrätta en särskild befattning som byggnadschef för staden. I samband därmed skulle också stadens dåvarande, under drätselnämnden lydande byggnadskontor (jfr sid. 109 o. 196) ombildas. Redan påföljande år tillsattes byggnadschefen och påbörjades omläggningen av byggnadskontoret. Vid 1883 års omorganisation av drätselnämnden hänfördes byggnadskontoret till drätselnämndens andra avdelning (jfr sid. 143). I samband med den kommunala omorganisationen år 1920 utbröts ur kontoret arkitekturavdelningen, hamnavdelningen samt vattenledningsverket (jfr sid. 188), och kontoret i övrigt — d. v. s. gatuavdelningen, avloppsavdelningen, parkavdelningen samt förrädsavdelningen — överfördes till gatunämndens förvaltning. Byggnadschefsbefattningen indrogs år 1922. I samband därmed fick kontoret namnet Stockholms stads gatukontor, och dess nya chefsbefattning benämndes gatudirektör.

Gatukontorets interna organisation har sedermera undergått åtskilliga förändringar. Vissa avdelningar ha sammanslagits och nya ha tillkommit.

Gatukontoret, som är gatunämndens verkställande organ beträffande stadens gatu-, park- och renhållningsväsen, åligger i denna egenskap att inom ramen för beviljade anslag och enligt av nämnden godkända förslag utföra de arbeten och vidtaga de åtgärder, som erfordras för fullgörande av gatunämndens åligganden, att för andra förvaltningar eller enskilda utföra de arbeten inom kontorets verksamhetsområden, som erfordras för fullgörande av ingångna avtal eller eljest åligger staden, att hos nämnden göra framställningar i till kontorets verksamhetsområde hörande ärenden, som skola av nämnden behandlas, samt svara för att nämndens beslut i sådana ärenden skyndsamt bli verkställda, att avgiva yttrande i de ärenden, som i vederbörlig ordning till kontoret remitterats, att med uppmärksamhet följa utvecklingen inom kontorets verksamhetsområden samt väcka förslag till de åtgärder, vilka kontoret härvid finner påkallade,

samt att i övrigt ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som gatunämnden eller annan överordnad myndighet meddelar.

Gatukontorets chef är gatudirektören. Han är inför gatunämnden ansvarig för fullgörandet av gatukontorets åligganden och utövar med avdelningschefernas bistånd ledningen av gatukontorets arbeten, fördelar gatukontoret ävlande uppgifter å personalen och äger avgöra ärenden av löpande natur samt i övrigt ärenden, vilkas avgörande enligt gatunämndens beslut till gatukontoret överlämnats.

Gatukontorets verksamhet fördelas numera på följande avdelningar: expeditionen, ekonomiavdelningen, personalavdelningen, utredningsavdelningen, planeringsavdelningen, byggnadsavdelningen, parkavdelningen samt renhållningsavdelningen.

Författning. Instruktion för gatukontoret, fastställd av gatunämnden 2 mars 1938 (Kf 1938: nr 22).

Gatudirektör (B 8)

(tjänstetillägg 3,744 kr.).

Schütz, H. F. (förordn. t. o. m. 3¹/₅ 1965); t. 22 20 20 (växel); mottagningstid efter överenskommelse.

Arbetschef (B 1).

Lidén, G. A.; kontor: Sturegatan 62 (Pa: Fack, Sth 8); t. 67 69 39. Fullgör arbetsuppgifter för förbränningsutredningen och civilförsvaret (se sid. 203).

Civilförsvarsassistent (16).

Ullborn, G. R.; kontor: Bolinders Plan 3 (Pa: Fack, Sth 8); t. 22 20 20 (växel).

Expeditionen.

Bolinders Plan 3 (Pa: Fack, Sth 8); t. 22 20 20 (växel); expeditionstid: 8—16,15, lördagar och dag före helgdag 8—13 (april—september fredagar 8—15,45, lördagar stängt).

Expeditionen handhar gatunämndens och gatukontorets diariér, registratur, arkiv och bibliotek och har att mottaga till gatunämnden och gatukontoret ställda handlingar. I övrigt skall expeditionen handlägga de ärenden, som av gatudirektören dit överlämnas.

Se även under gatunämndens sekretariat å sid. 190.

Sekreterare (24).

Gustafson, B. A., tjl. (se sid. 130).

Sekreterare (22).

Asker, O. B. (tillf.).

Förste kontorsskrivare (11).

Grimsgård, f. Görander, E. Margareta (registrator); en vakant (gatudirektorens sekreterare).

Tre kontorsskrivare, två kanslibiträden.

Ekonomiavdelningen.

Bolinders Plan 3 (upplåtelsebyrån och lönebyrån, Kaplansbacken 10) (Pa: Fack, Sth 8); t. 22 20 20 (växel); expeditionstid: 8—16,15, lördagar och dag före helgdag 8—13 (april—september fredagar 8—15,45, lördagar stängt).

Ekonomiavdelningen, som är organiserad på fyra byråer, handhar gatunämndens och brandförsvarets centrala bokföring samt medverkar vid uppgörandet av gatukontorets förslag till utgifts- och inkomstat. Avdelningen handhar vidare administrations- och skadeståndsärenden samt frågor om mark- och lokalupplåtelser jämte statsbidragsärenden för såväl gatunämnden som civilförsvarsnämnden. Även frågor rörande tillämpningen av avloppstaxan äro hänfödda dit. Avdelningen handlägger jämväl personal-, avlönings- och pensionsärenden samt taxerings- och beskattningsgöröml för gatukontoret i dess helhet samt delvis även för brandförsvaret.

Administrativa byrån utför utredningar och handhar skadeståndsfrågor och administrativa ärenden berörande gatukontoret och civilförsvarsnämnden samt statsbidragsärenden rörande civilförsvarsanläggningar. Upplåtelsebyrån handhar samtliga mark- och lokalupplåtelser, ävensom debitering av hyror och avgifter. Ekonomiabyrån, som är uppdelad på två sektioner, ombesörjer den centrala bokföringen och kassarörelsen, upprättar i anslutning härtill förslag till budget samt erforderliga redovisningar och rapporter, verkställer debiteringar, utanordningar, indrivning av fordringar samt uppbörd och redovisning av parkerings- och tippavgifter, övervakar kontrollanordningarna inom kontorets ekonomiska förvaltning, förvaltar och bevakar avtal och värdehandlingar i den mån de icke äro att hänföra till inköps- och förrådsbyråns verksamhetsområde (jfr sid. 195) samt handlägger statsbidragsärenden för gator och vägar jämte frågor rörande avloppstaxan. Byrån verkställer också slutlig uträkning av kollektivavtalslöner och körselersättningar m. m. samt handhar vissa göröml rörande taxering och beskattning. Lönebyrån handlägger personal-, avlönings- och pensionsärenden för gatuförvaltningens tjänstemän och städerskor samt avlöningsärenden för brandförsvarets tjänstemän; därjämte biträder byrån vid upprättandet av lönestatförslog.

GN

Ekonomidirektör (B 4).

Karlöf, E. A.; mottagningstid efter överenskom-
melse.

I. Administrativa byrån.

Sekreterare (20).

Asker, O. B., tjl. (se sid. 191), *tf.* Skogman,
O. M.

Förste byråassistent (19).

Skogman, O. M., tjl. (se ovan)

Förste vaktmästare (9).

Karp, A. V., tjl. (se nedan), *tf.* Rogvall, T. A. V.

En *förste expeditionsvakt*, två *expedi-
tionsvakter*, sex *expeditionsbiträden* samt
ett tiotal kollektivavtalsanställda (arkivarbe-
tare, bokbindare m. fl.).

II. Upplåtelsebyrån.

Sekreterare (20).

Tell, L. I.

Förste kammarskrivare (17).

Ekhult, T. R.

Kammarskrivare (tillf. 15).

Eggefors, L. R., tjl. (se nedan), *tf.* Lindgren,
S.-E.

Förste kontorsskrivare (11).

Lindquist, Astrid S.

En *kontrollant*.

III. Ekonomibyrån.

Kamrer (25).

Ringström, O., tjl. (se sid. 193), *tf.* Johansson,
L. S. K.

Kamrer (22).

Bengtsson, J. Å. G. (tillf.).

Redovisningssektionen.

Kamrer (20).

von Essen, B. G.

Förste kammarskrivare (17).

Barivestam, K. G.; Rydén, B. A., tjl. (se sid.
215), *tf.* Eggefors, L. R.

Kammarskrivare (15).

Näf, H. R.

Kontorsassistenter (12).

Westerberg, f. Lignell, Ulla B.; Kenneskog, K. G.

Förste kontorsskrivare (11).

Karp, A. V., *tf.* (parkeringsmätarna).

Två *förste kontorsskrivare*, sex *kontors-
skrivare*, sju *kanslibiträden*, sju *mynträk-
nerskor*.

Hålkortssektionen.

Hålkortsföreståndare (20).

Bohman, F. A. B.

Förste hålkortstekniker (15).

Johansson, E. A. R.

Hålkortstekniker (12).

Särndal, B. G. I.

Kontorsassistent (12).

Gustafsson, R. B.

En *förste kontorsskrivare*, tre *förste
hålkortsoperatörer*, en *kontorsskrivare*, en
hålkortsoperatör, en *stansföreståndare*,
fem *stansoperatörer*, två *hålkortsbiträden*,
åtta *stansbiträden*.

IV. Lönebyrån.

Sekreterare (22).

Anderson, G. A. V.

Förste kammarskrivare (17).

Hargin, A. H.

Kontorsassistenter (12).

Dahlberg, f. Josephson, Ella C.; Thulin, O. B.
(tillf.); Bergquist, B. A. I. (tillf.).

Förste kontorsskrivare (11).

Sörensen, f. Johnsson, Edith V.

Två *kontorsskrivare*, tre *kanslibiträden*.

För gatukontoret gemensam personal.

Förste expeditionsvakt (8).

Holmquist, O. V. H., *tf.*

En *förste telefonist*, fem *expeditionsvak-
ter*, fyrtio *kontorsbiträden*, sex *telefonister*,
sex *expeditionsbiträden*.

Därjämte ett antal kollektivavtalsanställda
(*expeditionsvakter*, *arkivarbetare* m. fl.).

Personalavdelningen.

Bolinders Plan 3 (Pa: *Fack*, *Sth* 8); t.
22 20 20 (växel); *expeditionstid*: 8—16,15,
lördagar och dag före helgdag 8—13
(april—september fredagar 8—15,45,
lördagar stängt).

Enligt beslut av gatunämnden inrättades den
1 januari 1962 en särskild personalavdelning vid
gatukontoret under ledning av en personalinten-
dent. Till avdelningen, som är under uppbygg-
nad, har hittills överflyttats större delen av

personalen vid förutvarande personalbyrån inom planeringsavdelningen. Personalavdelningen sköter tillsvidare personalrekrytering och personalvård, handlägger pensionsärenden för den kollektivavtalsanställda personalen samt handhar arbetarregister och därmed sammanhängande statistik m. m.

Personalintendent (42,840 kr.).
Ringström, O.

Sekreterare (20).

Löfberg, A. E. (tillf.).

Personalkonsulent (17).

Löfberg, A. E., tjl. (se ovan).

Kontorsassistent (12).

Espelund, G. E. H. (tillf.).

Förste kontorsskrivare (11).

Dolk, Barbro M. L.

Ett kanslibiträde.

Förtroendeläkare (27,000 kr.).

(Gemensam för trafik- och stadsbyggnadsroteln — med undantag av brandförsvaret — och socialnämnden.)

Garlind, C. T. E.

Utredningsavdelningen.

Döbelnsgatan 18 (Pa: Fack, Sth 8); t. 24 00 20 (växel); expeditionstid: 8—16,15, lördagar och dag före helgdag 8—13 (april—september fredagar 8—15,45, lördagar stängt).

Utredningsavdelningen utför gatukontorets tekniska och ekonomiska utredningar avseende trafik-, konstruktions- och avloppsfrågor och utarbetar i samråd med övriga avdelningar för sådana arbeten erforderliga konstruktionsritningar, arbetsbeskrivningar och kostnadsberäkningar.

Utredningsavdelningen omfattar — förutom expedition med ritningsarkiv — trafikbyrå, parkeringsbyrå, konstruktionsbyrå och avloppsbyrå.

I parkeringsbyrån, som tillkom år 1957, ingår stadens kår av trafikvakter.

Teknisk direktör (B 5).

Ehrman, C. E. G.

Expeditionen med ritningsarkivet.

Förste kammarsskrivare (17).

Malmén, B. O., tjl. (se sid. 195), tf. Trotzig, B. T. P.

Förste kontorsskrivare (11).

Jönsson, Inga-Britta.

Trå kontorsskrivare, en fotograf, ett kanslibiträde, en förste kopist, två kopister.

Trafikbyrån.

Överingenjör (B 3).

Vakant, tf. Gustafson, C.-E.

Förste avdelningsingenjörer (27).

Wennel, S. A.; Vikander, J. S.; en vakant, tf. Sundqvist, S. Y. H.

Förste avdelningsingenjörer (26).

Göranzon, L.-A.; en vakant.

Avdelningsingenjörer (24).

Brolund, B. S. A.; Persson, A. L.; Sjögren, J. O. W., tf.; Bendix, C. C. B. (tillf.).

Ingenjörer.

Kask, K. (22); Tideblad, Y. A. (22); Johnsson, S. N. A. (tillf. 22); Hesselgren, E. L. (19); Johnsson, K. Å. (19), tf.; Larsson, H. A. (19), tf.; Lindberg, G. H. R. (19), tf.; Söderberg, J. S. (17); Wallin, N. G. (17); Lundin, K. H. (17), tf.; en vakant (17).

Konstruktörer (15).

Elmgren, S. O.; Granholm, B. C. V., tf.; Lundkvist, R. V., tf.; Ljungdahl, S., tf.; Jakobsson, L. K. (tillf.); en vakant.

Ritare (13).

Arvlo, K. A.; Berg, J. Å. S.; Grandin, S. O.; Hederberg, U. S. A., tf.; Ankréus, P. Å. G. (tillf.); Arvsäter, K. K. I. (tillf.); Strömstedt, H. S. R. (tillf.); Åström, P. A. (tillf.); Hellgren, Barbro E., tf.; tre vakanta.

Ett första ritbiträde, fyra ritbiträden, två deltidsanställda ritbiträden samt tillfälliga ritare.

Parkeringsbyrån.

Trafikinspektör (B 1).

Sahlin, B. S.

Förste inspektör (19).

Jönsson, R. V.

Inspektörer (17).

Gilbe, B. G. A.; en vakant.

Biträdande inspektörer (15).

Hedlund, H. M.; Stafberg, G. E.; Westling, K. G. (tillf.).

Kammarsskrivare (21,960 kr.).

Leljevahl, Stella.

Ritare (13).

Blomstedt, K. R.

En *förste kontorsskrivare*, en *kontorsskrivare*, två *kanslibiträden*, etthundratjugutvå kvinnliga *trafikvakter*.

Konstruktionsbyrån.

Kontor: Tulegatan 5 (Pa: Fack, Sth 8); t. 24 00 20 (växel).

Överingenjör (B 4).

Falk, K. G.

Förste ingenjör (B 2).

Rinkert, J. A. T.

Förste ingenjörer (B 1).

Hellgren, S. A.; Tydén, K. J.

Förste avdelningsingenjör (27).

Thelander, E. G.

Förste avdelningsingenjörer (26).

Anmark, K.-H.; Wenger, K. H. J., *tf.*; en vakant, *tf.* Hedström, O.

Avdelningsingenjörer (24).

Angeberg, N. H. R.; Björkemar, A. V.; Silfwer-sparre, A.; Vipper U.; Rathig, F. (tillf.); Wickström, K.-O. (tillf.); tre vakanta.

Ingenjörer.

Alskär, C. J. Å. (22); Björkgren, L. G. (22); Farestveit, S. S. (22); Hylander, A. L. (22); Rozsa, F. L. (22); Sällstedt, E. G. T. (22); Törnqvist, F. S. H. (22); Victorsson, Å. N. (22); Palmqvist, S. A. S. (22); Schulz, H. P. (22), *tf.*; Malmström, B. E. (22), *tf.*; Hornmoen, B. T. (28,416 kr.); Lärusson, P. (26,988 kr.); Loidin, H. E. (26,460 kr.); Åärma, U. (tillf. 22); Larsson, K.-E. (19); Ryd, H. B. (19); Söderholm, L. E. (19); Johansson, L. B. (19), *tf.*; Magnfors, N. H. (19) *tf.*; Lundborg, K.-E. O. (19), *tf.*; en vakant (19); Gustafsson, U. G. (tillf. 17); Lundin, K. A. (tillf. 17); tre vakanta (17).

Kontrollant (17).

Vakant.

Borrningskontrollant (16).

Jigén, J. G.

Konstruktörer (15).

Hed, J.-E.; Holm, f. Linder, Marianne J. C.; Stenberg, R. E., *tf.*; Fall, H. B., *tf.*; Nordin, Å., *tf.*

Ritare (13).

Fem vakanta.

Fem *borrningsledare*, en *verkmästare*, tre *förmän*, tre *första ritbiträden*, fyra *ritbiträden*.

Avloppsbyrån.

Överingenjör (B 3).

Cronström, A. A.

Förste ingenjör (B 1).

Edlund, S. R. V.

Förste avdelningsingenjör (27).

Ekelund, H. G. K.

Laboratorieföreståndare (27).

Vakant; t. 42 88 06.

Förste avdelningsingenjörer (26).

Mårtensson, G. A. S.; Niklasson, L. F.

Avdelningsingenjörer (24).

Falkendal, C. J.; Kavéus, B. I.; Säfwenberg, U. O. H.; Widlund, H. S.; Victorsson, S. J.; en vakant.

Ingenjörer.

Apenitis, J. A. (22); Cronholm, Märta M. (22); Ericsson, A. V. (22); Sundquist, Å. V. D. (22), *tf.*; en vakant (22); Hall, B. E. (19); Ahldén, S. K. J. (19), *tf.*; Roos, B. V. (19), *tf.*; Pettersson, F. D. Ch. (tillf. 19); två vakanta (19); Johansson, J. I. (17); Ryding, S. B. (17); Ejerholm, K.-G. (17), *tf.*; Holm, B. F. (17), *tf.*; Irsch, A. (17), *tf.*; Nilsson, B. V. (17), *tf.*; tre vakanta (17).

Konstruktörer (15).

Dahlin, A. A. B.; Ekerstrand, K. Å. V.; Holmberg, E. G.; Willberg, V. I. A.; Ericson, E. W.; två vakanta.

Ritare (13).

Johnson, L. R.; Andersson, L. E., *tf.*; Lindblom, K.-G., *tf.*; Pålsson, G. O. (tillf.); tre vakanta.

Kemister (13).

Waldestam, S. O. A.; en vakant.

Ritare (11).

Rönnkvist, Catharina.

Fyra *mätningstekniker*, tio *mätningsförmän*, elva *mätningsbiträden*, tre *första ritbiträden*, aderton *ritbiträden*, ett *kanslibitråde*, en *laborant*, tre *laboratoriebiträden*.

Generalplanutredning för rening av Stockholms avloppsvatten.

Förste ingenjör (B 1).

Kempe, E. Hj.

Planeringsavdelningen.

Bolinders Plan 3 (Pa: Fack, Sth 8); t. 22 20 20 (växel); expeditionstid: 8—16,15, lördagar och dag före helgdag 8—13 (april—september fredagar 8—15,45, lördagar stängt).

Planeringsavdelningen omfattar organisationsbyrån, inköps- och förrådsbyrån och maskinbyrån. Inom dessa handläggs frågor som beröra olika avdelningar inom kontoret. Organisationsbyrån verkställer utredningar beträffande nya arbetsmetoder, arbetsorganisation och ackordsfrågor samt planlägger byggnader för förråd, krossar, lossningsplatser o. s. v. Inköps- och förrådsbyrån verkställer inköp och handhar förrådsrörelsen med därtill hörande inventarier. Maskinbyrån handhar gatukontorets maskiner och uthyr dessa till kontorets avdelningar samt till andra stadens verk i mån av tillgång. Under maskinbyrån sorterar även gatukontorets verkstad. Avdelningen svarar även för kontorets säkerhetstjänst.

Antalet sysselsatta arbetare vid planeringsavdelningen uppgick i medeltal under år 1961 till 312 st., dessutom 22 hos entreprenörer.

Överingenjör (B 5).

Holmgren, E. M. J., *tf.*

Expeditionen.

Ingenjör (22).

Segerström, S. T. M.

Sekreterare (tillf.).

Vakant.

Ingenjörer.

Malmén, B. O. (19), *tf.*; Persson, H. L. (17), *tf.*

Kammarsskrivare (15).

Pernebrant, G. A. V.

En *förste kontorsskrivare*, en *kontorsskrivare*, ett *kanslibiträde*.

Organisationsbyrån.

Förste avdelningsingenjör (26).

Mattsson, P.

Avdelningsingenjör (24).

Eklund, P. O. L.

Ingenjörer.

Johnson, H. E. H. (22); Eriksson, E. A. (19); Nyström, J. V. (19); Wretman, G. V. (tillf. 19); Tiedemann, S. V. (17); en vakant (17).

Konstruktör (15).

Hellgren, K. A.

Arbetsstudietekniker (15).

Andersson, T. V.

Ritare (13).

Hardnäs, J. H.; Österman, G. A., *tjl.* (se sid. 196), *tf.* Lindblom, R. E.

En *ritare*.

Inköps- och förrådsbyrån.

Kontor: Tulegatan 7 (Pa: Fack, Sth 8); t. 24 00 20 (växel).

Intendent (25).

Vakant, *tf.* Bodén, P.-E.

Kamrer (20).

Roxby, G. R.

Förrådsförvaltare (20).

Hammarberg, E. V.

Ingenjör (19).

Ryttinger, H. P. M.

Förste kammarsskrivare (17).

Strand, K. B. E.; Brolin, U.

Kammarsskrivare (15).

Jonsson, N. K. W.; Trotzig, B. T. P., *tjl.* (se sid. 193); Skoglund, S. B., *tjl.* (se sid. 131); en vakant.

Virkeskontrollant (15).

Olsson, S. G. M.

Förste förrådsmästare (15).

Sandström, B. N.; Björk, T. G.

Kontrollant (13).

Andersson, S. H.

Ritare (13).

Vakant.

Kontorsassistenter (12).

Lundén, T. Hj.; Landh, C.-O. B.; Norgren, R. O.

Six *förrådsmästare*, fyra *förste kontorsskrivare*, två *förmän*, tre *kontorsskrivare*, åtta *förrådsbiträden*, tre *kanslibiträden*.

Maskinbyrån.

Kontor: Lindhagensgatan 106, Kjellgrensgatan 14 (Pa: Fack, Sth 8); t. 22 20 20 (växel).

Förste ingenjör (B 1).

Hellgren, N. G. C.

Avdelningsingenjör (24).

Arvidson, T. A. S.

GN

Ingenjörer.

Olsson, K. J. S. (22); Gårdeman, S. E. (tillf. 22); Söderström, A. S. (20); Lindblom, S. F. V. (19); Planfeldt, A. (19); Thorén, K. G. S. (19); Andersson, S. V. (17); Kjellén, G. A. L. (17); Bigert, K. E. (17); Myhrberg, C. G. (17); Thelander, J. H. (tillf. 17).

Konstruktörer (15).

Karlenby, S. O.; Persson, H. L., tjl. (se sid. 195), *tf.* Österman, G. A.; Widéen, S. W. S.

Kammarskrivare (15).

Eriksson, E. G.

Ritare (13).

Larson, A. E.; Borg, S.-Å. (tillf.); en vakant.

Kontorsassistent (12).

Fredriksson, S. R., tjl. (se sid. 148), *tf.* Dahlberg, K. E. A.

Sexton *förste verkställare*, elva *verkmästare*, två *förste kontorsskrivare*, ett *verkmästarebiträde*, sex *kontorsskrivare*, två *kanslibiträden*.

Säkerhetstjänsten.

Kontor: *Bolinders Plan 3 (Pa: Fack, Sth 8); t. 22 20 20 (växel).*

Ingenjörer.

Österholm, P. (19); Svensson, S. S. (19); Svensson, E. V. (17), säkerhetskrollant.

Kontorsassistent (12).

Westerdahl, S. H.

En *verkmästare*.

Byggnadsavdelningen.

Bolinders Plan 3 (Pa: Fack, Sth 8); t. 22 20 20 (växel); expeditionstid: 8—16,15, lördagar och dag före helgdag 8—13 (april—september fredagar 8—15,45, lördagar stängt).

I äldre tider låg det fastighetsägarna att förse gatan med beläggning, var och en framför sin tomt. Uppsikten över »gators och gränders stenläggning och jämnande» påvilade enligt en k. förordning av år 1725 magistraten, särskilt dess byggnings- och ämbetskollegium (jfr sid. 71), vilket i sin tur skulle tillse, att stadsingenjören uppfyllde sin skyldighet att övervaka fastighetsägarnas fullgörande av hithörande åligganden. Först år 1845 övertog staden genom en särskild styrelse, benämnd »förvaltningen av gatulägningsarbeten i Stockholm», arbetet med gatornas underhåll och omläggning, mot det att fastighetsägarna genom en särskild skatt lämnade det huvudsakliga bidraget till kostnaden.

Sägda skatt utgick t. o. m. år 1887. Då den nyssnämnda förvaltningen år 1861 uppgick i »gatulägnings- och lyshållningsstyrelsen» (jfr sid. 109), tillsattes en särskild arbetschef för »gatu- och trumbyggnadsarbetena». Vid drätselnämndens inrättande år 1864 sammanslogs nämnda styrelse med vattenledningsdirektionen till drätselrådets tredje avdelning (jfr sid. 143).

Den första underjordiska avloppsledningen anlades år 1864. Sedan stadsfullmäktige fattat beslut om utbyggnad av ett avloppsnät för staden påbörjades arbetet därmed år 1868. Åren 1875—1920 utfördes stadens gatu- och avloppsarbeten av en särskild avdelning under drätselrådets byggnadskontor, nämligen gatu- och avloppsavdelningen. Denna ordning bibehölls även sedan byggnadskontoret år 1920 överflyttats till gatunämnden (jfr sid. 188). Vid tidpunkten för själva överflyttningen voro dock gatu- och avloppsärendena tillfalligt under några år uppdelade på två skilda avdelningar. År 1944 ändrades avdelningens namn till byggnadsavdelningen.

Allteftersom verksamheten utökats har inom avdelningen tillkommit ett flertal underavdelningar. Så t. ex. bestod gatu- och avloppsavdelningen år 1933 av expedition, konstruktionsbyrå, fyra arbetsdistrikt, stenhuggerier, grustag, sjötransporter, inventarie- och materialförråd samt smidesverkstad. År 1937 utbröts konstruktionsbyrån till en särskild avdelning av gatukontoret benämnd utredningsavdelningen. Även huvuddelen av de arbetsuppgifter, som ingå i gatukontorets planeringsavdelning har tidigare — t. o. m. år 1950 — handlagts av underavdelningar inom byggnadsavdelningen, benämnda planeringsbyrån (ursprungligen byrån för arbetsorganisation) samt inköps- och förrädsbyrån. År 1941 tillkom en särskild byrå för handläggning av arbetsuppgifter rörande pump- och reningsanläggningarna. Handläggningen av ärenden rörande asfaltarbeten, trafikanordningar, grustag och sjötransporter uppdogs år 1949 åt belägningsbyrån (dessförinnan benämnd asfaltverket). År 1953 inrättades husbyggnadsbyrån, vilken handlägger dels frågor rörande fastigheter m. m. under gatukontorets förvaltning dels sådana frågor, avseende t. ex. besiktningar, vibrationsmätningar och skadeersättningar, som kunna uppkomma beträffande fastigheter, som beröras av kontorets arbeten.

De alltmör omfattande anläggningsarbetena på gatuförvaltningens område inordnades i mitten av 1930-talet under en särskild byrå, nybyggnadsbyrån. Denna ombesörjer företrädesvis vissa större arbeten såsom tunnelbanan, nybyggnad av reningsverk, viadukter och liknande arbeten.

Indelningen av staden i distrikt för gatu- och avloppsarbetena är av gammalt datum. Av de nuvarande distrikten handlägger inrestadsdistriktet huvudsakligen med gator och avloppsledningar sammanhörande arbetsuppgifter inom de utbygg-

da delarna av inre staden, medan Södra och Västra förortsdistrikten utföra huvudsakligen exploateringsarbeten i ytterområdena Brännkyrka—Enskede respektive Bromma—Spånga jämte underhållsarbeten inom dessa. För exploateringen av de nya stadsdelarna Bredäng, Sättra och Vårby bildades dock år 1961 ett särskilt distrikt benämnt Sättraexploateringen.

Antalet sysselsatta arbetare uppgick i medeltal under år 1961 till 1 206 st.; dessutom 490 ns entreprenörer.

Teknisk direktör (B 6).

Björkman, K. G. S. (förordn. t. o. m. ³¹/1 1966).

Expeditionen.

Förste ingenjör (B 1).

Elfström, L. A.

Förste avdelningsingenjör (27).

Petersson, G. B. R., tjl. (se sid. 198), *tf.* **Held**, P. L. F.

Ingenjörer.

Blomgren, E. L. (22); **Danell**, I. F. (19), *tf.*; **Svensson**, B. G. (17); **Lindeborg**, R. A. (17), *tf.*

Sekreterare (20).

Friberg, S. O.

Kammarsskrivare (15).

Bellgran, C. R.

Ritare (13).

Johnsson, Inga-Lisa, *tf.*

Nybyggnadsbyrå.

Kontor: Hornsgatan 20 (Pa: Fack, Sth 8); t. 68 03 60 (växel).

Byggnadschef (B 5).

Hult, A. O. G.

Arbetschef (B 3).

Jonsson, S. E. (tillf.).

Arbetschef (B 2).

Pehrson, M. P. A.

Förste ingenjör (B 1).

Silfwerbrand, C.-H. M.

Förste avdelningsingenjörer (26).

Rennfelt, E. G. Hj.; **Rynefelt**, B. R., *tf.*; **Malm**, K. G. E., *tf.*

Avdelningsingenjör (24).

Challis, E. L. Ch.

Ingenjörer.

Ström, P. E. L. (22), *tf.*; **Löfving**, R. F. (tillf. 22); en vakant (22); **Peedu**, A. (19), *tf.*; en vakant (19); **Lengquist**, P. H. (17); en vakant (17); **Westman**, J. A. (29, 928 kr.); **Gustavsson**, G. B. (28, 416 kr.); **Froste**, B. C. (26, 988 kr.).

Kammarsskrivare (15).

Söderbäck, V. K. S.

Kontorsassistent (12).

Vakant, *tf.* **Lundbäck**, C. A. I.

Arbetsdistrikten.

Inrestdsdistriktet

(omfattande Storkyrkoförsamlingen (Nikolai), Klara, Kungsholms (Ulrika Eleonora), S:t Görans, Adolf Fredriks, Gustav Vasa, Matteus, Jakobs, Johannes, Enzelbrekts, Hedvig Eleonora, Oscars och Katarina församlingar, Sofia församling, med undantag av den del, som ligger söder om Hammarbyleden och Sicklakanalen, Maria Magdalena och Högalids församlingar, av Enskede församling Årsta Holmar samt Essinge församling).

Kontor: Kungsholmsgatan 30 (Pa: Fack, Sth 8); t. 54 11 00 (växel).

Arbetschef (B 3).

Wilborg, H. A., *tf.*

Förste ingenjör (B 1).

Skånberg, K.-A. (tillf.).

Förste avdelningsingenjör (26).

Vakant.

Avdelningsingenjörer (24).

Sporrang, J. G., *tf.*; **Hedqvist**, P. W. E., *tf.*

Ingenjörer.

Svensson, B. A. H. (tillf. 22); **Hellberg**, S. G. (17); **Thillman**, Å. R. (17), *tf.*

Konstruktör (15).

Ericsson, P.

Kontorsassistent (12).

Örnefalk, S. O.

Södra förortsdistriktet

(omfattande av Sofia församling den del, som ligger söder om Hammarbyleden och Sicklakanalen, Hägerstens, Brännkyrka, Vantörs och Enskede församlingar, med undantag av Årsta Holmar, samt Skarpnacks och Farsta församlingar).

GN

Kontor: Olaus Magnus' Väg 6, Johaneshov (Pa: Fack, Sth 8); t. 59 02 10 (växel).

Arbetschef (B 3).

Bengtson, N. O., tjl., tf. Petersson, G. B. R.

Förste avdelningsingenjör (26).

Wilborg, H. A., tjl. (se sid. 197).

Avdelningsingenjör (24).

Johansson, C. O.

Ingenjörer.

Öhlander, S. H. (22); Raune, Å. F. (22); Erkers, K. B. O. (tillf. 19); Djuvfeldt, G. D. (17), tf.; Liljebäck, L. H. B. (17), tf.; Östling, L. Å. (tillf. 17); Lindholm, H. E. (28,416 kr.); Bengtsson, N.-E. (26,988 kr.).

Kontorsassistent (12).

Nordh, C.-O. B.

Sätraexploateringen

(omfattande exploateringsarbetena inom stadsdelarna Bredäng, Sutra och Värby).

Kontor: Slättgårdsvägen 72, Hägersten (Pa: Fack, Sth 8); t. 46 26 70 (växel).

Arbetschef (B 3).

Harleman, K. G. S. (tillf.).

Avdelningsingenjörer (24).

Berggren, E. G. (tillf.); Högsäter, M. G. (tillf.).

Ingenjör (tillf. 19).

Nordqvist, S. L. A. O.

Kontorsassistent (12).

Malmberg, B. R. (tillf.).

Västra förortsdistriktet

(omfattande Bromma, Västerleds, Spånga och Hässelby församlingar).

Kontor: Ångermannagatan 162, Vällingby (Pa: Fack, Sth 8); t. 37 26 50 (växel).

Arbetschef (B 3).

Löwenhielm, C. G. C.

Förste avdelningsingenjör (26).

Modée, L. A. A., tf.

Ingenjörer.

Langö, A. C. N. (19); Fridell, S. H. (19), tf.; Jonsson, G. G. (26,988 kr.).

Konstruktör (15).

Carlson, F. L., tf.

Kontorsassistent (12).

Bergquist, B. A. I., tjl. (se sid. 192), tf. Blomberg, H. B.

Beläggningsbyrån

(omfattande asfaltarbeten, trafikanordningar, grustag och sjötransporter).

Kontor: Hornsbergsvägen 20 (Pa: Fack, Sth 8); t. 22 57 20 (växel).

Arbetschef (B 3).

Vakant.

Förste ingenjör (B 1).

Broock, H. W. (tillf.).

Förste avdelningsingenjörer (26).

Broock, H. W., tjl. (se ovan); Wallin, E. O. (tillf.).

Avdelningsingenjör (25).

Ingberk, K. L. S.

Ingenjörer.

Öjby, H. E. E. (22); Liljedahl, B. L. (28,416 kr.); Björkman, L. G. (28,416 kr.); Christian-son, N.-H. (19); Englund, G. Y. (19), tf.; Spong, H. V. G. (tillf. 19); Andersson, P.-A. G. (17), tf.

Förste kammarsskrivare (17).

Johansson, C. W.

Konstruktör (15).

Svensson, K. G., tf.

Husbyggnadsbyrån.

Kontor: Tulegatan 5 (Pa: Fack, Sth 8); t. 24 00 20 (växel).

Förste avdelningsingenjör (26).

Carlsson, P. E.

Ingenjörer.

Fridsberg, G. F. (22); Simonsson, N. R. G. (20), tf.; Drott, K. E. A. (19); Lundin, C. W. (19); Linden, A. L. A. (19), tf.; Perjons, A. T. (tillf. 19); Homann, G. A. H. (17).

Pump- och reningsverken.

Kontor: Kungsholmsgatan 16 (Pa: Fack, Sth 8); t. 54 68 21, 54 68 25.

Förste ingenjör (B 1).

Brundin, G. M.

Ingenjörer.

Larsson, K. E. W. (22); Thoresson, O. T. (25,632 kr.).

*Konstruktör (15).*Studahl, G. E. Hj., *tf.*

Dessutom vid byggnadsavdelningen fyra ritare, tre *förste maskinmästare*, fem *maskinmästare*, elva tillf. *arbetsledande ingenjörer*, sexton *öververkmästare*, trettio *förste verkmästare*, sextiotvå *verkmästare*, fem *körselverkmästare*, sju *kontrollanter*, en *förste kemist*, en *förrådsmästare*, sju *maskinister*, en *bogserbåtsbefälhavare*, åtta *förste kontorsskrivare*, trettiofem *förmän*, elva *kontorsskrivare*, två *laboranter*, tio *verkmästarbiträden*, fjorton *kanslibiträden*.

Parkavdelningen.

Tulegatan 7 (Pa: Fack, Sth 8); t. 24 00 20 (växel); expeditionstid: 8—16,15, lördagar och dag före helgdag 8—13 (april—september fredagar 8—15,45, lördagar stängt).

Vården av stadens parker överfördes i kommunal regi år 1869 i samband med att tjänsten som stadsträdgårdsmästare inrättades.

Parkavdelningen, för vilken stadsträdgårdsmästaren är chef, planlägger stadens parkverksamhet, utför nyanläggningar och underhåll av parker och planteringar, utför anordningar för stadens prydnade samt handhar de särskilda verksamhetsgrenar, såsom lek, musik och annan underhållning, vilka äsyfta att befördra parkernas användning för friluftsvistelse. Avdelningen biträder också vid projekteringen av sådana gatu- och torganläggningar, på vilka stora estetiska krav ställas, varjämte den utför arkitektuppdrag för gatukontoret i övrigt. Parkrenhållningen, som tidigare också ombesörjdes av parkavdelningen, åvilas numera sedan år 1959 gatukontorets renhållningsavdelning.

Den under parkavdelningens förvaltning stående parkarealen utgjorde under år 1961 omkring 3,000 hektar.

För att förse stadens parker och planteringar med erforderligt växtmaterial driver avdelningen trädgårdar med trädskola i Enskede samt med växthus och odlingar av perenna växter vid Haga trädgårdar. Sistnämnda område har staden arrenderat av kronan till år 1977. I samband därmed har staden åtagit sig skötseln av Hagaparken.

För att samla barnen till parkernas lekplatser, ge dem sund rekreation, lämpliga och roande sysselsättningar under fria men dock övervakade former anordnas sedan år 1937 den s. k. »parkleken». Den är avsedd för barn upp till 14 år. Verksamheten har under år 1961 varit fördelad till 96 platser inom staden med följande fördelning: Staden Mellan Broarna 1 st.; Norrmalm 1 st.; Östermalm 6 st.; Hjorthagen 1 st.; Vasa-staden 5 st.; Brunnsviken 1 st.; Kungsholmen 5 st.; Södermalm 8 st.; Hägerstens församling

10 st.; Brännkyrka församling 6 st.; Vantörs församling 7 st.; Enskede församling 8 st.; Skarpnäcks församling 8 st.; Farsta församling 11 st.; Essinge församling 2 st.; Västerleds församling 2 st.; Bromma församling 6 st.; Spånga församling 4 st.; Hässelby församling 4 st. På 35 av dessa har verksamheten bedrivits även på vintern. Under sommaren finnas på 48 platser särskilda småbarnshagar. Antalet deltagande barn har i medeltal uppgått till: under sommarsäsongen 17,000 och under vintersäsongen 8,350 per dag. Utlifykter företagas under sommarmånaderna med barnen från de trängre innerstadsparkerna till Hagaparken eller annat större friområde, där lekar, tävlingar, teater och uppvisningar anordnas.

Genom parkavdelningen anordnas konserter, visafnarn, balett- och teaterföreställningar under månaderna juni—augusti i drygt 20-talet parker i såväl inre staden som ytterområdena. Friluftsuphållningen omfattar varje säsong ett 120-tal instrumentalkonserter, 10-talet körkonserter samt ca 60 vis- och teateraftnar, tillsammans sålunda omkring 190 olika underhållningsarrangemang.

Parkavdelningen ombesörjer även utfodring av vilda fåglar i staden, särskilt änder och småfåglar vintertid. Till avdelningens förfogande står härvid Fågelskyddsrådet som rådgivande organ (se sid. 189).

Stadsträdgårdsmästare (B 5).

Blom, H. E. M.; t. 34 18 89; mottagningstid: måndagar, onsdagar och lördagar 11—12 samt i övrigt efter överenskommelse.

Kansli- och kameralbyrån.*Kamrer (22).*

Parwe, A. B. L.

Ekonomisektionen.*Förste kammarsskrivare (17).*

Ekebohm, E. W.

Kontorsassistent (12).

Carsell, B. L.

Förste kontorsskrivare (11).

Lundbäck, C. A. I., tjl. (se sid. 197).

En *kontorsskrivare*, tre *kanslibiträden*.**Sektionen för friluftsuphållning.***Byråassistent (18).*

Ahlbom, E. L. B.

En *scientekniker*, en *maskinist*.**Sektionen för markupplätelser.***Kammarsskrivare (15).*

Medeby, E. G. H.

En *kontorsskrivare*.

Sektionen för lekverksamhet.

*Kaplansbacken 10 (Pa: Fack Sth 8);
t. 52 12 44, 53 00 46.*

Lekplatsinspektör (17).

Wretling-Larsson, Stina; t. 52 12 43.

Biträdande lekplatsinspektör (12).

Schelin, f. Eriksson, Astrid M. E.; t. 53 00 49

En *kontorsskrivare*, *trettiösex lekledare*
samt omkring *ettihundraåttiofem* *arvodesanställda lekledare, lekassistenten och lekpraktikanter.*

Projekteringsbyrån.

Förste arkitekt (B 1).

Johnsson, T. K.

Byråarkitekt (24).

Blücher, G. E. O.

Arkitekt (22).

Smedberg, L. E.

Trädgårdstekniker (18).

Florin, K. F. G.; Paulsson, A. G.; Öreby, A. P. E.

Ingenjör (17).

Johnson, K. B.

Konstruktörer (15).

Ahlberg, S. R. Marie-Louise; Hagman, S.-O., tf.

Två ritare, ett första ritbiträde, en kontorsskrivare, två ritbiträden.

Mätningssektionen.

Ingenjör (17).

Östedt, N. R.

Två förmän, två verkmästarbiträden.

Byrån för yttre arbeten.

Arbetschef (B 1).

Dahlberg, A. F. Hj.

Sektionen för arbetsplanering.

Ingenjör (20).

Vakant.

Ingenjör (17).

Lundström, A. L.

Konstruktör (15).

Wretman, G. V., tjl. (se sid. 195), tf. Olsson, A. F.

En *trädgårdsmästare*, en *förman*, ett *verkmästarbiträde*, en *kontorsskrivare*, ett *kanslbiträde*.

Sektionen för fältarbeten.

Parkinspektör (20).

Helin, G. V.

Inspektör (17).

Carlsson, G. S. H.; t. 61 01 61.

Arbetsdistrikten.

Distrikt I

(omfattande Staden Mellan Broarna, Östermalm, Norrmalm och Vasastaden).

*Kontor: Sturegatan 62 (Pa: Fack, Sth 8);
t. 67 70 33, 67 70 63.*

Överträdgårdsmästare (17).

Vakant, tf. Wickström, K. E.

Förste kontorsskrivare (11).

Siern, f. Jonsson, Anna-Lisa.

Distrikt II

(omfattande Kungsholmen, Essingeöarna, Långholmen, Reinersholme och Södermalm).

*Kontor: Pålmsparken (Pa: Fack, Sth 8);
t. 68 85 07, 68 85 08.*

Överträdgårdsmästare (17).

Vakant, tf. Lindström, J. R.

Förste kontorsskrivare (11).

Vakant.

Distrikt III

(omfattande Hägerstens och Brännkyrka församlingar, av Vantörs församling stadsdelarna Örby och Rågsved samt av Enskede församling stadsdelen Årsta).

*Kontor: Saffirgränd 8, Hägersten (Pa: Fack, Sth 8);
t. 45 27 70 (växel).*

Överträdgårdsmästare (17).

Tegman, A. H. A.

Förste kontorsskrivare (11).

Hansson, Elsa V. A.

Distrikt IV

(omfattande av Vantörs församling stadsdelarna Storeby, Bandhagen och Högdalen, Enskede församling utom stadsdelen Årsta samt Skarpnäcks och Farsta församlingar).

Kontor: Stockholmsvägen 50, Enskede
(Pa: Fack, Sth 8); t. 49 30 29, 59 41 31.

Överträdgårdsmästare (17).

Skoglund, R. F.

Förste kontorsskrivare (11).

Rydgren, H. F.

Distrikt V

(omfattande Bromma, Västerleds, Spånga och Hässelby församlingar).

Kontor: Åkeshovs gård, Bromma (Pa: Fack, Sth 8); t. 37 28 88, 37 43 61.

Överträdgårdsmästare (17).

Tannerfors, E. G. M.

Förste kontorsskrivare (11).

Arrefelt, G. H.

Dessutom vid byrån för yttre arbeten tolv trädgårdsmästare, tre förmän, två kontorskrivare. Antalet sysselsatta arbetare uppgick i medeltal under år 1961 till 362 st.; dessutom 50 hos entreprenörer. Vidare finnas omkring 10 kvinnliga trädgårdsarbetare.

Körselkontroll.

Körselverkmästare (15).

Reichenberg, Å. H. G.

En bitr. körselverkmästare, en förste kontorsskrivare.

Trädgårdar och trädskolor.

Växthuset: Haga trädgård (Pa: Solna);
t. 27 41 90, 27 41 91.

Trädgårdsinspektör (20).

Engfors, K. Ö. V.

Förste trädgårdsmästare (16).

Hult, F. G. C.

Perennaodlingarna: Linvävartorpet (Pa: Solna);
t. 27 40 51.

Trädskolan, Enskedevägen, Enskede
(Pa: Enskede);
t. 49 15 72.

Förste trädgårdsmästare (16).

Lindström, B. L.

Renhållningsavdelningen.

Hantverkargatan 15 (Pa: Fack, Sth 8);
t. 22 20 20 (växel); expeditionstid: 8—
16,15, lördagar och dag före helgdag 8—
13 (april—september fredagar 8—15,45,
lördagar stängt).

Renhållningen var i äldsta tider en fastighetsägarnas privatsak. Redan i medeltida författningar funnos emellertid straffbestämmelser för försummad renhållning och under Gustaf Vasas regering utfärdades detaljerade bestämmelser, som sedan upprepades och skärptes av efterföljande regenter. Dessa föreskrifter synas dock mest ha avsett gaturenhållningen, medan ringa uppmärksamhet ägnades gårds- och avträdesrenhållningen. Det första steget till stadens övertagande av gaturenhållningen togs år 1661, då staden mot avgift började tillhandahålla hästar, kärror och prämar för bortförande av gatuorenlighet. År 1774 anställdes en entreprenör för all slags renhållning i den inre staden; betalningen utkrävdes av husägarna. Denna »tvångs-entreprenad» upphörde emellertid åter år 1798 och ersattes efter hand av en ordning med ett flertal olika entreprenörer utom beträffande avträdesrenhållningen. För denna hade år 1792 utfärdats ett reglemente, som bland annat föreskrev att det skulle finnas trenne »anvisningskontor», å vilka allmänheten hade att anmäla ombyte av avträdeskärl.

Systemet med entreprenörer visade sig emellertid mindre fördelaktigt, och renhållningsförhållandena i huvudstaden lämnade mycket övrigt att önska, vilket ledde tanken på att kommunen skulle övertaga renhållningen; övertagandet inleddes med ett beslut av drätselkommissionen (jfr sid. 109) om upprättande av ett renhållningsverk. Detta började sin verksamhet den 1 maj 1859.

Renhållningsverket övertog nu avträdesrenhållningen, men gatu- och gårdsrenhållningen utfördes fortfarande genom entreprenörer. Till upplags- och omlastningsplats för såväl latrinerna som de vid olika lastningsstationer av entreprenörerna avlämnade soporna användes till en början Fjäderholmarna.

För att kunna ändamålsenligare utnyttja renhållningsprodukterna inköpte staden år 1885 Riddersvik och Lövssta i Järfälla socken, varefter för transporten av dessa produkter anlades en särskild järnväg Spånga—Lövssta. Åren 1937—1938 uppfördes vid Lövssta en modern anläggning för förbränning av allt brännbart avfall. Värmen tillvaratages i ett ångkraftverk, som lämnar elektrisk energi till stadens elektricitetsverk och försör Forsvarets fabriksstyrelses närbelägna tvättinrättning med ånga och vatten.

År 1895 beslöt stadsfullmäktige att staden skulle övertaga även gaturenhållningen. Fastighetsägarna skulle befrias från detta bestyr på så sätt, att för varje fastighet årligen skulle erläggas

en till beloppet en gång för alla bestämd avgift, varav 15 procent skulle avsättas till en fond för avlösning av husägarnas ovannämnda gaturen hållningsskyldighet, tills fonden nådde sådan storlek, att räntan motsvarade det belopp, som beräknats som stadens årskostnad för gaturen hållningen vid tiden för övertagandet. Inbetalningen skulle dock begränsas till högst 50 år. Detta stadsfullmäktiges beslut fastställdes år 1898 av k. mt, som därvid föreskrev vissa villkor och förbehåll för övertagandet av renhållningen. År 1947 uppnådde fonden den för avlösningen föreskrivna storleken. Följaktligen uttages sedan dess inga gaturen hållningsavgifter av enskilda fastighetsägare i Stockholm. Genom avtal med kronan år 1901 har staden med vissa undantag övertagit även dess gaturen hållningsskyldighet efter samma regler som för enskilda fastighetsägare.

Gaturen hållningen ombesörjdes till en början dels av renhållningsverket dels och genom av verket anlåtade entreprenörer. Sedan den 1 oktober 1910 utföres den helt i verkets egen regi.

Kommunen åtager sig även gårdsrenhållning efter särskild taxa men gårdsrenhållningen i Stockholm utföres till huvudsaklig del av privata renhållningsfirmor.

Renhållningsverket sorterade under drätsel-nämndens andra avdelning fram till april 1920, då det överflyttades till gatunämnden (jfr sid. 143). År 1928 inordnades verket under gatukontoret som en särskild avdelning. År 1937 genomfördes en omorganisation av avdelningen, varvid bl. a. tjänsten som renhållningschef inrättades. Sedan år 1959 ombesörjer avdelningen även parkrenhållningen, som tidigare åvilade gatukontorets parkavdelning. Renhållningsavdelningen handhar även stadens bekvämlighetsinrättningar.

Gatu- och parkrenhållningen är uppdelad på sex distrikt, varav tre för innerstaden, ett för de västra och två för de södra ytterområdena.

Till avdelningen hör även Spånga-Lövsta järnväg (se sid. 201). Den år 1940 uppförda och för hela gatukontoret gemensamma verkstaden, som från början sorterade under renhållningsavdelningen, överflyttades år 1960 till planeringsavdelningen (jfr sid. 195).

Författningar. Lag 14 dec. 1956 om skyldighet att renhålla gata m. m. (Kf 1956: nr 85). Allmän ordningsstadga 14 dec. 1956 (Kf 1956: nr 83). Lokal ordningsstadga för Stockholms stad, antagen av SF 17 juni 1958 och fastställd av ÖÅ 17 juli 1958 (Kf 1958: nr 4). K. brev 22 jan. 1898 ang. kommunens övertagande av fastighetsägarnas bestyr med gatu- och gårdsrenhållning (Kf 1932: nr 89). Chefens för finansdep. brev till ÖÅ 4 okt. 1901 ang. kommunens övertagande av kronans gaturen hållningsskyldighet för sina fastigheter. Hälsovärdsordning för Stockholms stad, antagen av SF 23 jan. 1961 och fastställd av ÖÅ 16 febr. 1961 (Kf 1961: nr 1). Taxor för latrinrenhållning, ÖÅ:s kung. 17 juni 1961 (Kf 1961: nr 32). Åter-

införande av avgift vid stadens bekvämlighetsinrättningar, SF:s beslut 25 jan. 1954 (Kf 1954: nr 4).

Renhållningschef (B 5).

Björkman, A. Å. V., tjl. (se sid. 203), *tf.* Sundqvist, S.; mottagningstid efter överenskommelse.

Renhållningsinspektör (24).

Swärd, T. A.; mottagningstid: 10—11.

Kamrer (22).

Cederholm, N. T.

Ingenjör (22).

Vakant, *tf.* Lyktberg, C. G.

Inspektör (19).

Lyktberg, C. G., tjl. (se ovan), *tf.* Berggren, F. G. H.

Inspektör (17).

Bergström, T. E. E.

Distriktsföreståndare (17).

Bladh, W. M.

Kammarsskrivare (15).

Jansson, K. G.; Sjögren, L.-O. (tillf.).

Inspektörsassistent (13).

Söderberg, F. R.

Kontorsassistent (12).

Vakant.

Förste kontorsskrivare (11).

Krosse, E. H. H.; Brolund, f. Hägglund, Gerd I.-L.

Tre kontorsskrivare, två kanslibiträden.

Renhållningsdistrikten.

Östra renhållningsdistriktet

(omfattande Östermalm, Djurgården, Ladugårdsgärdet, Hjorthagen och Ekshagen).

Ruddamsvägen 11 (Pa: Fack, Sth S); t. 32 26 76, 33 62 23, 30 45 32.

Distriktsföreståndare (17).

Johnsson, C. M.

Förste kontorsskrivare (11).

Granemark, f. Tenger, Laila E.

Västra renhållningsdistriktet

(omfattande Normalm, Vasastaden, Kungsholmen och Essingeöarna).

Norrbackagatan 31 (Pa: Fack, Sth 8); t. 33 99 62, 33 99 63, 33 99 64.

Distriktsföreståndare (17).

Mårdfjäll, J. A.

Förste kontorsskrivare (11).

Stenberg, G. H. M.

Södra renhållningsdistriktet

(omfattande Staden Mellan Broarna och Södermalm).

Siargatan 14 (Pa: Fack, Sth 8); t. 43 38 19, 43 45 43, 43 15 18, 43 32 47.

Distriktsföreståndare (17).

Skoglund, J. G. H.

Förste kontorsskrivare (11).

Ståhle, H. O.

Enskede renhållningsdistrikt

(omfattande södra ytterområdet öster om Huddingevägen).

Kvastvägen, Sköndal (Pa: Fack, Sth 8); t. 39 33 93, 39 33 94, 39 33 92.

Distriktsföreståndare (17).

Cavander, G. A. A. (tillf.).

Förste kontorsskrivare (11).

Melin, J. A.

Bromma renhållningsdistrikt

(omfattande västra ytterområdet).

Drottningholmsvägen 314, Bromma (Pa: Fack, Sth 8); t. 26 15 74, 25 63 73.

Distriktsföreståndare (17).

Jonsson, A. H.

Förste kontorsskrivare (11).

Eriksson, L. R. G.

Fruängens renhållningsdistrikt

(omfattande södra ytterområdet väster om Huddingevägen).

Fruängsgatan 66, Fruängen (Pa: Fack, Sth 8); t. 88 46 29, 88 46 31, 88 46 32.

Distriktsföreståndare (17).

Sönberg, E. Hj. H.

Förste kontorsskrivare (11).

Ask, K. O.

Vid renhållningsstationerna tjugusex verk-mästare, tre förmän, tre kanslibiträden. Antalet sysselsatta arbetare uppgick i medeltal under år 1961 till 534 manliga och 45 kvinnliga.

Sopförbränningsanläggningen vid Lövsta.

Hässelby Villastad (Pa: Fack, Sth 8); t. 38 09 04, 38 04 03.

Maskiningjör (19).

Olsson, K. O. G.

Förste maskinmästare (16).

Sterbrant, B. G.

Förste kontorsskrivare (11).

Vakant, tf. Anetoft, E. T.

Fyra verk-mästare. Antalet sysselsatta arbetare uppgick i medeltal under år 1961 till 66 st.

Bekvämlighetsinrättningar.

34 kabinett, av vilka ett hålles öppet endast sommardag och 137 urinoarer.

Tre kabinettsvakter, femtiotvå biträden.

Förbränningsutredningen.

Sturegatan 62 (Pa: Fack, Sth 8).

Den 21 januari 1959 beslöt stadsfullmäktige anvisa gatunämnden erforderliga medel för en utredning av frågan om oskadliggörande av sopor och kloakslam (Utl. 1959: nr 5). För år 1962 har i staten för ändamålet upptagits 200 000 kr.

Överingenjör (B 5).

Björkman, A. Å. V.; t. 62 64 34.

Arbetschef (B 1).

Lidén, G. A.; t. 67 69 39. Fullgör även arbetsuppgifter för civilförsvaret (se sid. 191).

Avdelningsingenjör (tillf. 24).

Brandt, R. G. L.; t. 62 84 10.

Ingenjör (19).

Vakant; t. 62 88 77.

En ritare, en kontorsskrivare, ett kanslibiträde.

Brandförsvaret.

Brandstyrelsen.

Brandförsvarets angelägenheter handhas enligt brandordningen för Stockholm av gatunämnden i egenskap av brandstyrelse.

Brandkåren.

*Brandstationer: Johannes brandstation, Malmskillnadsgatan 64, Sth C; t. 22 7706. För anmälan om eldsvåda, tillkallande av ambulans samt vid övriga hjälpbehov t. 90 000 och därefter »Brandlarm» resp. »Ambulans». Övriga brandstationer — med undantag för stationerna i Solhem och Hässelby — stå i förbindelse med brandförsvarets telefonväxel. Därjämte finnes direkt telefonförbindelse med polisstationerna genom polisverkets växel. *Katarina brandstation, Tjärhovsgatan 9, Sth SÖ; Kungsholmens brandstation, Kronobergs-gatan 2, Sth K; Östermalms brandstation, Artillerigatan 69, Sth Ö; Bromma brandstation, Ulvsundavägen 30, Bromma; Brännkyrka brandstation, Bäckvägen 1, Hägersten; Enskede brandstation, Lingvägen 155, Enskede; Solhems brandstation, Adolf Rudbecks Väg 5, Spånga; t. 36 08 94; Hässelby brandstation, Brändövägen 7, Hässelby Villastad; t. 38 06 40.**

Redan de medeltida författningarna innehöllo stadganden rörande fastighetsägares skyldighet att hålla vissa brandredskap, förbud mot vårdslöst handskande med eld ävensom stadganden angående skyldighet att biträda med eldsläckning. Dessa föreskrifter voro emellertid primitiva och till följd därav och framför allt på grund av det eldfarliga byggnadsmaterialet, trähus med näver- och torvtak, härjades huvudstaden av många och omfattande eldsvådor, som stundom lade hela stadsdelar i aska. Genom en år 1661 utfärdad brandordning indelades staden mellan broarna i olika distrikt med var sin brandmästare; varje hushärd skulle förutom annan brandattiralj hålla en spruta, varjämte hela distriktet hade att anskaffa en större spruta, som skulle underhållas av staden; stadens åkare hade skyldighet att köra vatten. Nya brandordningar utfärdades åren 1675 och 1728; den senare innehöll uppgift om olika signaler (flaggor, skott, klämtslag etc.), varmed eldsvådor i de olika stadsdelarna signalerades. Sistnämnda brandordning avlöstes jämnt hundra år senare av ett brandreglemente, enligt vilket staden indelades i sexton distrikt; överstyrelsen över brandväsendet skulle föras av överståthållaren med biträde av polismästaren, varjämte en särskild

brandadjutant, avlönad av Stockholms stads brandförsäkringskontor, ställdes till överståthållarens förfogande. Detta reglemente gällde med några ändringar, till dess staden år 1875 fick en brandkår med fast anställd personal.

Grunden till huvudstadens nuvarande brandväsen lades, efter det att frågan stått på dagordningen alltsedan år 1858, genom beslut av stadsfullmäktige den 1 december 1874. Beslutet stod i sammanhang med den tidigare under året utfärdade brandstadgan för rikets städer. Det innebar att staden under förutsättning av dels anslag från Stockholms stads brandförsäkringskontor och Stockholms stads brandstodsbolag och dels garnisonens och flottans biträde såsom reserv skulle upprätta sju brandstationer, därav två huvudstationer, att högsta befälet vid eldsvådor skulle föras av en brandchef, att för eldsdämpande under vanliga förhållanden och räddningsarbetets bedrivande skulle bildas en särskild, under eget befäl ställd och för ändamålet övad kår, att för uttryckning skulle begagnas hästar och anordnas en brandtelegraf, så att klämtning endast komme att äga rum vid utomordentliga tillfällen, samt slutligen att en ångspruta och fyra handkraftsprutor skulle inköpas. Av de båda huvudstationerna skulle den norra förläggas till stadens egendom Malmskillnadsgatan 64 och den södra till Sivertska kasernen på Tjärhovsgatan (jfr sid. 176).

Den nya brandkåren organiserades delvis efter militär mönster och med militära titlar. Personalstyrkan uppgick i början till omkring 100 man. Den av stadsfullmäktige beslutade brandtelegrafen kom också inom kort till stånd. Därigenom åstadkoms förbindelse dels mellan de olika brandstationerna och dels mellan dessa och andra för brandbekämpandet viktiga punkter i staden. I systemet ingick också ett antal för allmänheten avsedda brandkäskåp. Sedermera — år 1884 — erhöles de båda huvudstationerna förbindelse med såväl Stockholms Bell-telefonaktiebolag som Stockholms allmänna telefonaktiebolag. År 1902 stationerades den första hästanspända sjukvagnen på Johannes brandstation. Tre år senare överflyttades åliggandet att transportera döda eller sjuka djur från renhållningsverket till brandkåren. År 1912 påbörjades automobiliseringen av brandförsvaret. Denna var helt genomförd år 1916. Genom ett stadsfullmäktigebeslut år 1913 övergick brandkåren från att vara en värvad kår

med treårig kontraktstid till en yrkeskår med pensionsrätt. År 1914 centraliserades samtliga telefonlinjer till Johannes brandstation och tillkom namnanropet »Brandkåren». Ombyggnad av brandtelegrafanläggningen till en kombinerad polistelefon- och brandalarmanläggning påbörjades år 1944 (jfr sid. 99). Året därpå utrustades det första brandkårsfordonet med ultrakortvågsradio.

Brandpersonalens arbetstid har vid flera tillfällen varit föremål för reglering. Tjänstgöringskyldigheten för brandmästare, brandförmän och brandmän uppgår numera, efter en år 1959 genomförd ändring, till två dygn av fem.

1874 års brandstadga för rikets städer ersattes år 1923 med en brandstadga, som innehöll bestämmelser för såväl städer som landsbygd. Numera äro samtliga författningsföreskrifter rörande rikets brandförsvär i fredstid samlade i brandlagen och brandstadgan av den 15 juli 1944.

I sammanhang med förändringar i Stockholms brandförsvär har den för staden gällande brandordningen vid flera tillfällen förnyats. Nu gällande brandordning antogs av stadsfullmäktige den 17 december 1953 och fastställdes av överståthållarämbetet den 15 januari 1954. Den trädde i kraft den 1 februari sistnämnda år.

Förvaltningen av brandförsvärets angelägenheter handhas i Stockholm av *gatunämnden* såsom *brandstyrelse*.

Stadens brandstyrka består av yrkesbrandkårer, två borgarbrandkårer och reservbrandstyrkan.

Brandchefen utövar närmast under gatunämnden (brandstyrelsen) ledningen av stadens brandförsvär och ansvarar för att detsamma är i överensstämmelse med brandordningen till alla delar ändamålsenligt ordnat. Han har därjämte att iakttaga, vad brandlagen och brandstadgan rörande hans befattning innehåller. Brandchefen är brandförsvärets befälhavare.

Brandchefen tillsättes av gatunämnden på viss tid. Övrigt befäl vid brandförsvaret anställs av nämnden tills vidare. Beslut om tillsättande av brandchef och vice brandchef skall underställas överståthållarämbetet, som utfärdar förordnande för envar av dessa befattningshavare. Brandman antages av brandchefen.

Under brandförsvaret är brandförsvaret organiserat på tre avdelningar: brandsläckningsavdelningen, tekniska avdelningen och administrationsavdelningen.

Yrkesbrandkåren har numera sin personal fördelad på sju stationer, nämligen Johannes, Östermalms, Katarina, Enskede, Brännkyrka, Kungsholmens, Bromma, Solhem och Hässelby. De båda borgarbrandkårerna finnas i den år 1949 inkorporerade delen av Spånga-Hässelby. De äro placerade vid Solhems brandstation och brandstationen i Hässelby Villastad. Reservbrandstyrkan består av 120 man frivilligt enrollerade.

Till brandförsvärets förfogande stå f. n. 21 bilmotorsprutor, 27 bogserbara motorsprutor och 43 andra för brandskyddsverksamheten avsedda bilar. Härtill kommer sjösprutan S:t Erik — ej

att förväxla med isbrytarfartyget Sankt Erik — samt reservsjösprutorna, hamnförvaltningen tillhöriga isbrytarfartyget Starkodder och gatukontoret tillhöriga bogserbåten Vigor.

För alarmering av brandkåren finnes som ovan nämnts en brandtelegraf med å lämpliga ställen uppsatta offentliga brandskåp till ett antal av omkring 700, vilka traktvis äro förbundna med brandstationerna. Till brandtelegrafen äro dessutom anslutna c:a 100 enskilda brandskåp och c:a 400 alarmverk, av vilka 300 äro avsedda för automatiska elektriska brandalarmanläggningar och 100 för vattensprinkleranläggningar. Ledningsnätet har en längd av c:a 1,100 km, varav 450 km jordkabel och 650 km luftledning.

Brandsyn förärras av brandchefen eller efter hans förordnande av annat brandbefäl. Eldstadsbesiktning utföres av skorstensfejare i samband med sotning. Genom kungörelse eller annorledes skall i förväg meddelande lämnas om tid, då brandsyn skall hållas.

Rörande sotning, se sid. 206.

Sjuk- och djurtransportväsendet utgör en del av brandförsvärets verksamhet. För utförande av sjuktransporter finnas f. n. 24 sjukvagnar och för djurtransporter (sjuka och döda djur) en kombinerad djurtransport- och olycksfallsbil. (Betr. sjuktransportväsendet se under sjukvårdsstyrelsen, sid. 538.)

Djurtransportbilen, som är uppställd å Johannes brandstation, kan av allmänheten rekvireras i den ordning och på de villkor, som här nedan angivas.

Nämnda bil får användas:

1) för transport av hästar eller andra större djur, som nedfallit döda å allmän plats eller på grund av sjukdom eller av annan anledning icke kunna frän sådan plats bortledas, till Veterinärhögskolan eller, på begäran av djurets ägare eller innehavare, till enskilt stall eller förvaringsrum, därest detsamma är beläget inom huvudstadens område;

2) för transport av sjuka hästar eller andra större djur från och till enskild plats, som är belägen inom huvudstadens område; samt

3) för transport av hästar eller andra större djur vare sig sjuka eller friska i andra fall än ovan nämnda, då överenskommelse därom träffas för varje särskilt fall med brandchefen.

Bilen kan erhållas alla tider på dygnet antingen genom anmälan per telefon (90 000: *brandlarm*) eller genom bud till närmaste brand- eller polisstation eller med hjälp av patrullerande poliskonstapel.

Det åligger ägare eller innehavare av djur, som på sätt nu nämnts, blivit transporterat, att härför utgiva ersättning med 10 kr. för transport enligt 1) ovan, med 25 kr. för transport enligt 2) och med 25 kr. för första timmen och ökat med 10 kr. för varje därefter påbörjad halvtimme enligt 3).

För uppdragning av djur ur vattendrag, byggnadsgrund, grop o. d. erlägges ersättning med

25 kr. för första timmen och 10 kr. för varje därefter påbörjad halvtimme.

Författningar. Brandlag 15 juli 1944 (Kf 1944: nr 91), med ändr. Brandstadga 15 juli 1944 (Kf 1944: nr 92), med ändr. Brandordning för Stockholm, antagen av SF 17 dec. 1953 och fastställd av ÖÅ 15 jan. 1954 (Kf 1954: nr 1). Bestämmelser ang. uniformspersedlar för brandkåren, fastställda av gatunämnden 15 dec. 1943. Ändrad indelning av Stockholm i sotningstrakter, ÖÅ:s kung. 22 maj 1958 (Kf 1958: nr 13), med ändr. Sotningstaxa för Stockholm, ÖÅ:s kung. 22 maj 1958 (Kf 1958: nr 12). Transport av djur, ÖÅ:s kung. 12 febr. 1921 (Kf 1921: nr 7), med ändr.

Brandchef (B 4).

Skogsberg, J.-E. (förordn. t. o. m. ³¹/₁₀ 1962); träffas enligt överenskommelse å expeditionen, Malmkillnadsgatan 64, Sth C (Johannes brandstation); t. 22 77 00.

Brandsläckningsavdelningen.

Vice brandchef (B 1).

Falk, C.-O. G.

Brandkaptener (22).

Hildebrand, B. E.; Lydén, S. T.; Sommar, E. R.; Bergström, G. E. S.; Renning, T.; Friman, N. H.; Johansson, C. J. O.

Brandmästare (16).

Arpstedt, K. H., stadsfullm., tjl.; Björk, B. W.; Fernström, N. T. R.; Gustafsson, N. T.; Irfalk, N. H. G.; Johansson, R.; Karlsson, K. A.; Karlstrand, K. B. H.; Kastenberger, K. H. E.; Kyring, P. E. R.; Lackéll, N.; Lindholm, K. P.; Lindholm, R. H.; Norén, H. A.; Qvick, G. G. E.; Rydell, T. A. A.; Schön, C. S. V.; Smedberg, E. R.; Sternborn, C. I. E.; Tillman, P. E. S.; en vakant.

Kårchef för Solhems borgarbrandkår (4,600 kr.).

Månsson, F. H. V.; t. 36 00 17.

Kårchef för Hässelby borgarbrandkår (4,600 kr.).

Karlsson, S. A.; t. 38 09 11.

Tekniska avdelningen.

Förste avdelningsingenjör (27).

Sjöström, S. G. R.

Förste avdelningsingenjör (26).

Kvarneby, H. B.

Ingenjör (22).

Ahlinder, J.-E.

Ingenjör (19).

Dahlqvist, B. G.

Ingenjörer (17).

Lundby, K. G. L.; Carlson, C. G. V. A.

Förste verkmästare (16).

Ståhl, G. R.; Fernlöf, J. V. E.; Kenning, K.-E.

Kammarsskrivare (15).

Hellgren, J. Y.

Konstruktör (15).

Sjögren, E. R.

Verkmästare (14).

Wennberg, F. A.

Radiotekniker (13).

Englöf, N. T.

Ritare (13).

Vakant.

Administrationsavdelningen.

Kamrer (20).

Antoni, P. A.; t. även 21 78 58.

Förrådsmästare (13).

Westberg, Å. K. E.

Kontorsassistent (12).

Eggefors, L. R., tjl. (se sid. 192), tf. Lindberg, H. O.

Förtroendeläkare (7,200 kr.).

Lagerlöf, H. O. H.

Inom samtliga avdelningar femtionio *brandförmän*, fyra *verkmästare*, tre *förmän*, trehundra sjuttio *brandmän*, trettiofem *linjemontörer*, varav femton avlönade enligt kollektivavtal, elva *montörer*, två *vice kårchefer*, sju *borgarbrandförmän*, tjuguåtta *borgarbrandmän*, fyra *kontorsskrivare*, tre *hantverkare*, två *kanslibiträden*, tre *kontorsbiträden*, en *telefonist*, fyra *lampskötare*, avlönade enligt kollektivavtal, tio *städerskor*.

Skorstensfejare.

Redan på 1600-talet funnos brandordningar för Stockholm enligt vilka invånarna voro skyl-

diga att rensa och sota skorstenarna. Skorstensfejandet var dock icke underkastat någon närmare reglering. Den första kända författningen rörande sotningsväsendet i Stockholm är en förordning och taxa för skorstensfejare av år 1702. Genom en år 1733 av k. m:t utfärdad ordning angående sotande i Stockholms stad lades grunden till den organisation av sotningsväsendet, som, ehuru modifierad och utvecklad, ännu består. Skorstensfejarna erhöles en i viss mån halv-officiell ställning och organiserades ej såsom andra yrken i ett slutet skrå under inseeende av magistratens ämbetskollegium (jfr sid. 71) utan ställdes direkt under politiekollegiet, som självt, utan förmedling av något skrå, antog skorstensfejare. Kollegiet anvisade var och en av dem ett särskilt distrikt, »trakte», inom vilket han även skulle vara boende. Skorstensfejarmästarnas monopol på sotningsarbetet inom »trakten» blev fullt genomfört först genom en av överståthållarämbetet år 1789 utfärdad kungörelse. Samma kungörelse föreskrev, att överträdelse av ordningen för yrket skulle adömas av överståthållarämbetets avdelning för polisärenden (jfr sid. 4). Ärenden rörande sotningsväsendet i staden handlades därefter av överståthållarämbetet ända tills de år 1954 överflyttades från ämbetet till gatunämnden. Sistnämnda överflyttning skedde enligt bestämmelser i den av stadsfullmäktige år 1953 antagna och av överståthållarämbetet den 15 januari 1954 fastställda nya brandordningen för Stockholm (Kf 1954: nr 1).

Enligt föreskrift i brandstadgan den 15 juli 1944 är i byggnad med eldstad sotning obligatorisk. Vid sotning skola alla rökgångar ävensom eldstäder, som icke äro inrättade för användning uteslutande av gas eller elektricitet, jämte tillhörande rökrör, imrör och ventilationsrör rengöras.

För varje sotningsdistrikt skall finnas en yrkesutbildad skorstensfejare, som godkänts eller anställts såsom sådan för distriktet. För att vinna godkännande eller anställning såsom skorstensfejare fordras att ha genomgått kurs för skorstensfejarmästare vid statens brandkola samt att minst två år med goda vitsord ha tjänstgjort såsom arbetsledare inom yrket.

Stockholms stad är för närvarande indelad i 18 sotningstrakter.

De av gatunämnden godkända skorstensfejarna äro såväl uteslutande berättigade som skyldiga att, var inom sin trakt, verkställa all inom trakten föreskriven sotning och äro underkastade ansvar för försummelse därutinnan.

Sotningstaxa antages av stadsfullmäktige och skall, för att bli gällande, fastställas av överståthållarämbetet.

Författningar. Brandlag 15 juli 1944 (Kf 1944: nr 91), med ändr. Brandstadga 15 juli 1944 (Kf 1944: nr 92), med ändr. Brandordning för Stockholm, antagen av SF 17 dec. 1953 och fastställd av ÖÅ 15 jan. 1954 (Kf 1954: nr 1). Ändrad indelning av Stockholm i sotnings-

trakter, ÖÅ:s kung. 22 maj 1958 (Kf 1958: nr 13), med ändr. Sotningstaxa för Stockholm, ÖÅ:s kung. 22 maj 1958 (Kf 1958: nr 12).

1:a trakten

(omfattande Kungsholms (Ulrika Eleonora) församling och del av St Görans församling med gräns från Mälaren vid St Eriksgatans förlängning, Rålambshovsleden, Fridhemsgatan till Karlbergssjön, Karlbergssjön, Barnhusviken, Klara Sjö, Riddarfjärden, Mälaren vid St Eriksgatan).

Lång, A. H. A., Karlsviksgatan 14, Sth K; t. 50 70 03; mottagningstid: 11—12.

2:a trakten

(omfattande del av St Görans församling med gräns från Mälaren vid St Eriksgatans förlängning, Rålambshovsleden, Fridhemsgatan till Karlbergssjön, denna och Mälaren åter till St Eriksgatan, Essinge församling).

Blomkvist, S. H., Stagneliusvägen 26, Sth K; t. 51 32 40; mottagningstid: 11—12.

3:e trakten

(omfattande delar av Adolf Fredriks, Mattens och Gustav Vasa församlingar med gräns stadsgränsen vid Karlbergssjön, stadsgränsen till Norrtullsgatan, Norrtullsgatan, Norra Stationsgatan, Dannemoragatan, Upplandsgatan, Tegnérsgatan, Tegnérsgatans förlängning till Barnhusviken, Barnhusviken, Karlbergssjön till stadsgränsen).

Holmgren, G. M., Västmannagatan 56, Sth V4; t. 32 39 75; mottagningstid: 11—12.

4:e trakten

(omfattande delar av Adolf Fredriks, Mattens, Gustav Vasa och Johannes församlingar med gräns från Norra Brunnsviken vid Roslagstull, Roslagsvägen, Birger Jarlsgratan, Tegnérsgatan, Tegnérslunden, Upplandsgatan, Dannemoragatan, Norra Stationsgatan, Norrtullsgatan, stadsgränsen till Norra Brunnsviken, denna till Roslagstull).

Wiberg, E. H. M., Vegagatan 5, Sth V4; t. 31 96 73; mottagningstid: 11—12.

5:e trakten

(omfattande delar av Adolf Fredriks, Johannes, Jakobs och Klara församlingar med gräns från Barnhusviken i Tegnérsgatans förlängning, Tegnérsgatan, Regeringsgatan, Hamngatan, Kungsträdgårdsgatan, Norrström, Barnhusviken till Tegnérsgatans förlängning).

Åhlström, E. P. E., Västmannagatan 31, Sth V4; t. 32 10 51; mottagningstid: 11—12.

GN

6:e trakten

(indragen från och med den 1 mars 1962).

7:e trakten

(omfattande delar av Engelbrekts, Hedvig Eleonora, Jakobs och Johannes församlingar med gräns från Norra Brunnsviken vid Roslagstull, Norra Brunnsviken, Älkistekanal, Värtan till Lidingöbron, Lidingövägen, Sturegatan, Kommandörsgatan, Grev Turegatan, Birger Jarls-gatan, Mäster Samuelsgatan, Regeringsgatan, Birger Jarls-gatan, Roslagsvägen till Norra Brunnsviken vid Roslagstull).

Norling, S. V., Valhallavägen 46, Sth VA; t. 32 06 95; mottagningstid: 11—12.

8:e trakten

(omfattande delar av Hedvig Eleonora, Engelbrekts och Oscars församlingar med gräns från brofästet vid Lidingöbron, Värtan, Djurgårdsbrunnskanal, Djurgårdsbrunnsviken till stadsdelsgränsen öster om Diplomatstaden, denna stadsdelsgräns till Djurgårdsbrunnsvägen, Djurgårdsbrunnsvägen, Strandvägen, Linnégatan, Narvavägen, Karlaplan, Styrmansgatan, Kommandörsgatan, Sturegatan, Lidingövägen till brofästet vid Lidingöbron).

Elgerot, K. G., De Geersgatan 10, Sth NO; t. 63 47 15; mottagningstid: 11—12.

9:e trakten

(omfattande delar av Jakobs, Hedvig Eleonora och Oscars församlingar med gräns från Djurgårdsbrunnskanal, Djurgårdsbrunnsviken till stadsdelsgränsen öster om Diplomatstaden, denna stadsdelsgräns till Djurgårdsbrunnsvägen, Djurgårdsbrunnsvägen, Strandvägen, Linnégatan, Narvavägen, Karlaplan, Styrmansgatan, Kommandörsgatan, Grev Turegatan, Birger Jarls-gatan, Mäster Samuelsgatan, Regeringsgatan, Hamngatan, Kungsträdgårdsgatan, Strömmen, Saltsjön, Djurgårdsbrunnskanal).

Forsström, G. H. A., Linnégatan 98, Sth NO; t. 61 59 20; mottagningstid: 11—12.

10:e trakten

(omfattande delar av Högalids och Maria Magdalena församlingar med gräns från Riddarfjärden vid Götgatans förlängning, Götgatan, Hornsgatan, Torkel Knutssonsgatan, Wollmar Yxkullsgatan, Årstaviken, Liljeholmsviken runt Reimersholme och Långholmen i Riddarfjärden till Götgatans förlängning).

Blomkvist, B. Hj., Pålundsgatan 1 A, Sth SV; t. 69 31 78; mottagningstid: 11—12.

11:e trakten

(omfattande delar av Högalids, Maria Magdalena, Katarina, Sofia och Storkyrkans (Nikolai) församlingar med gräns från Årstaviken vid Woll-

mar Yxkullsgatan, Wollmar Yxkullsgatan, Torkel Knutssonsgatan, Hornsgatan, Götgatan, Ringvägen, Södermannagatan och dennas förlängning till Hammarbyleden, Hammarbyleden, Hammarby sluss, Årstaviken runt Årsta Holmar till Wollmar Yxkullsgatan, staden mellan broarna, Riddarholmen, Helgeandsholmen och Strömsborg).

Lindh, K. E. W., Wollmar Yxkullsgatan 15 A, Sth SÖ; t. 41 65 02; mottagningstid: 11—12.

12:e trakten

(omfattande delar av Katarina och Sofia församlingar med gräns från Riddarfjärden i Götgatans förlängning, Riddarfjärden, Karl Johansslussen, Strömmen, Saltsjön till stadsgränsen, stadsgränsen till Sicklasjön, Sickla kanal, Hammarby Sjö, Hammarbyleden till Södermannagatan, Södermannagatan, Ringvägen, Götgatan till Riddarfjärden).

Nordström, E. A., Kocksgatan 56, Sth SÖ; t. 43 35 86; mottagningstid: 11—12.

13:e trakten

(omfattande Hägerstens församling och delar av Brännkyrka församling med gräns i Årstaviken vid Årstabron, södra stambanans sträckning till Älvsjö Allé, Älvsjö Allé, Älvsjövägen, Långbrodalsvägen, Längsjö Torg, stadsgränsen till Mälaren, Mälaren, Liljeholmsviken, Årstaviken till Årstabron).

Karlsson, K. G., Pingstvägen 38, Hägersten; t. 45 54 41; mottagningstid: 11—12.

14:e trakten

(omfattande delar av Enskede, Brännkyrka, Vantörs och Farsta församlingar med gräns i Årstaviken vid Årstabron, Södra stambanan till Älvsjö Allé, Älvsjö Allé, Älvsjövägen, Långbrodalsvägen, Längsjö Torg, stadsgränsen till stadsdelsgränsen mellan Rågsved och Fagersjö, nämnda stadsdelsgräns, stadsdelsgränsen mellan Högdalen och Fagersjö, stadsdelsgränsen mellan Bandhagen och Fagersjö, stadsdelsgränsen mellan Stureby och Svedmyra till tunnelbanesträckningen, tunnelbanesträckningen till Årstaviken, Årstaviken till Årstabron).

Halldén, S. Y., Vintrosagatan 1, Bandhagen; t. 79 12 56; mottagningstid: 11—12.

15:e trakten

(omfattande hela Skarpnäckes församling samt delar av Sofia, Enskede och Farsta församlingar med gräns i tunnelbanesträckningen vid Årstaviken, den västliga tunnelbanesträckningen tills denna träffar stadsdelsgränsen mellan Stureby och Svedmyra, nämnda stadsdelsgräns, stadsdelsgränsen mellan Bandhagen och Fagersjö, stadsdelsgränsen mellan Högdalen och Fagersjö, stadsdelsgränsen mellan Rågsved och Fagersjö till stadsgränsen, stadsgränsen till Sicklasjön, Sickla

kanal, Hammarbyleden, Hammarby sluss till tunnelbanesträckningen vid Årstaviken).

Abrahamsson, E. G., Skulptörvägen 15, Johannessov; t. 49 57 64; mottagningstid: 11—12.

16:e trakten

(omfattande Västerleds församling och delar av Bromma församling med gräns i Mälaren vid Angbybadet, Färjestadsvägen, Vultejustvägen, Spångavägen, Bällstavägen, Bällstaviken, Ulvsundasjön, Tranebergssund, Mälaren till Angbybadet).

Svensson, S. M., Runda Vägen 25, Bromma; t. 25 14 63; mottagningstid: 11—12.

17:e trakten

(omfattande delar av Bromma och Spånga församlingar med gräns i Mälaren vid Maltesholmsvägens förlängning, tunnelbanesträckningen till Bergslagsvägen, Bergslagsvägen, Vällingbyvägen, Täbylundsvägen, Spångavägen till Enköpingsvägen, landsvägen över Järvafältet förbi Tall-

backen, Eggeby, Kista båtsmanstorp, Sofielund till stadsgränsen i Uppsalavägen, stadsgränsen till Bällstaån, Bällstaån till Bällsta Bro, Bällstavägen, Spångavägen, Vultejustvägen, Färjestadsvägen, Mälaren till Maltesholmsvägen).

Keller, H. T., Gribbyvägen 68, Spånga; t. 36 14 72; mottagningstid: 11—12.

18:e trakten

(omfattande delar av Spånga och Hässelby församlingar med gräns i Mälaren vid Maltesholmsvägens förlängning, tunnelbanesträckningen till Bergslagsvägen, Bergslagsvägen, Vällingbyvägen, Täbylundsvägen, Spångavägen till Enköpingsvägen, landsvägen över Järvafältet förbi Tallbacken, Eggeby, Kista båtsmanstorp, Sofielund till stadsgränsen i Uppsalavägen, stadsgränsen till Mälaren i Hässelby Villastad, Mälaren till Maltesholmsvägen).

Oldenstam, B. L., Antons Backe 11, Spånga; t. 36 21 33; mottagningstid: 11—12.

Stockholms stads kyrkogårdsnämnd.

Kyrkogårdsnämnden.

Medborgarhuset, Medborgarplatsen 2, 4 tr. (Pa: Box 4170, Sth 4; postgirokonto nr 546); t. 449355. Nämnden sammanträder i regel första måndagen i varje månad kl. 16,30.

I äldre tider hade de olika församlingarna sina särskilda begravningsplatser under och omkring kyrkorna. De gamla kyrkogårdarna inom staden blevo emellertid i mån av befolkningens tillväxt otillräckliga och denna omständighet i förening med insikten om de hygieniska vädorna av begravn timer inom städerna föranledde omsider en framställning till k. m:t om att åt staden finge från Karlbergs kungsgård upplåtas ett område »till evärdeligt bruk och nyttjande» såsom allmän begravn timer plats för Stockholms församlingar. Denna begäran bifölls år 1815. Dock kom begravn timer platsens ursprungliga del, den s. k. »äldre kyrkogården utanför Norrtull», först att begagnas endast av Storkyrkoförsamlingen. I den mån övriga församlingars kyrkogårdar befunnos otillräckliga blevo emellertid även dessa församlingar delaktiga i begravn timer platsen, som också därför efter hand, i synnerhet på 1860- och 1870-talen, huvudsakligen genom av staden gjorda markförvärv, utvidgades till att omfatta 62 hektar, utgörande den nuvarande norra begravn timer platsen. År 1890 inköpte staden från Enske de gård ett område om närmare 15 hektar, vilket år 1895 invigdes till kyrkogård och benämndes »södra begravn timer platsen» (detta område benämnes numera »Sandsborgskyrkogården»). Denna begravn timer plats utvidgades år 1912 med omkring 78 hektar, dels genom inköp, dels genom övertagande av under dåvarande lantegendomsnämndens förvaltning stående mark. Denna nya del av södra begravn timer platsen (benämnd »Skogskyrkogården») invigdes år 1920. År 1928 utökades Skogskyrkogården med c:a 11 $\frac{1}{2}$ hektar av den staden tillhöriga egendomen Skarpnäck.

Till främjande av eldbegängelsen som begravn timer form inrättades ett å Sandsborgskyrkogården beläget gravkapell år 1930 för eldbegängelse. Det användes för detta ändamål, under benämningen Sandsborgskrematoriet, till år 1940, då det å Skogskyrkogården nyanlagda Skogskrematoriet, varom stadsfullmäktige fattat beslut år 1936, togs i bruk.

Förvaltningen av den utanför Norrtull belägna begravn timer platsen handhades först av Storkyrkoförsamlingen och sedermera av särskilda av denna

och Klara församling utsedda kommitterade, vilka fr. o. m. år 1861 kallade sig »förvaltningen av huvudstadens utom norra tullen belägna begravn timer platser». Efter många års förhandlingar fick frågan om förvaltningen av huvudstadens begravn timer platser sin lösning genom en kungl. förordning av den 29 april 1886, som föreskrev inrättandet av en kyrkogårdsnämnd, bestående av fyra av stadsfullmäktige samt fyra av elektor er från de territoriella församlingarna utsedda ledamöter jämte lika många i enahanda ordning utsedda suppleanter. Enligt ett kungl. brev samma år övertog denna nämnd även vården av den ovan omnämnda del av begravn timer platsen utanför Norrtull, som kallades »den äldre kyrkogården». Förvaltningen av församlingarnas egna omkring kyrkorna belägna kyrkogårdar förblev — och är allt fortfarande — en församlingsangelägenhet.

Efter framställning från stadsfullmäktige förklarades genom en kungl. förordning den 16 maj 1924 vården av de Stockholms stad tillhöriga eller åt staden upplåtna kyrkogårdarna utgöra en för hela staden gemensam angelägenhet, vilken staden såsom kommun har att besörja. Samtidigt upphävdes 1886 års förordning om kyrkogårdsnämnd i Stockholm. Ungefär samtidigt utfärdade k. m:t, ävenledes på framställning av fullmäktige, instruktion för *Stockholms stads kyrkogårdsnämnd*. Den nya kyrkogårdsnämnden började sin verksamhet den 1 juni 1924.

Nu gällande instruktion för kyrkogårdsnämnden antogs av stadsfullmäktige den 25 april 1960. Enligt denna handhar nämnden förvaltningen av staden tillhöriga eller åt staden upplåtna begravn timer platser med vad därtill hör, ävensom övriga begravn timer väsendet rörande angelägenheter. Det åligger därvid nämnden att underställa stadsfullmäktige förslag till bestämmelser angående avgifter och övriga villkor för nyttjanderätt till gravplats; att ombesörja de angelägenheter i övrigt, vilkas vård av stadskollegiet till nämnden överlämnas; samt att inom sitt förvaltningsområde lämna stadsfullmäktige, stadskollegiet, borgarråden, stadskansliet och stadens nämnder det biträde, som av dem åskas.

Nämnden åger uppdraga åt särskild inom nämnden bildad avdelning (delegation) eller åt ledamot av nämnden eller åt tjänsteman, lydande under nämnden, att på villkor, som nämnden åger föreskriva, å nämndens vägnar fatta beslut i ärenden, som röra 1) upplåtelse, överlåtelse och återtagande av gravar, ävensom andra nyttjanderättsupplåtelser, 2) anordnande, vård

och underhåll av gravar, 3) upphandlingar, entreprenader, transporter och utförande av arbeten, 4) framställningar om flyttning av jordade lik.

Under kyrkogårdsnämnden lyder kyrkogårdsförvaltningen, vars chef är direktören. Vid sammanträde med nämnden skall direktören närvara med rätt att deltaga i överläggningen samt att därvid framställa förslag och få sin mening antecknad i protokollet.

Nämnden består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra ledamöter, av vilka fem ledamöter jämte fem suppleanter väljas av stadsfullmäktige samt en ledamot jämte en suppleant utses av domkapitlet, samtliga för två år i sänder, varvid halva antalet avgår varje år. Nämnden utser vid början av varje tjänstgöringsår vice ordförande.

Stadsfullmäktiges val av ledamöter och suppleanter ägde rum för åren 1961—1962 den 8 december 1960 och för åren 1962—1963 den 7 december 1961.

Författningar. Instruktion för Stockholms stads kyrkogårdsnämnd, antagen av SF 25 april 1960 (Kf 1960: nr 26). Instruktion för kyrkogårdsnämndens [kamrerare] direktör, antagen av nämnden 3 nov. 1936 (Kf 1936: nr 69). K. brev 27 aug. 1886 ang. äldre kyrkogårdens utanför Norrtull överlämnande till kyrkogårdsnämndens vård och förvaltning. Bestämmelser rör. Stockholms stads begravningsplatser, utgivna av kyrkogårdsnämnden i mars 1951. Taxa å avgifter för nyttjanderätt till gravplatser å stadens begravningsplatser, fastställd av SF 19 mars 1945. Taxa å avgifter för begagnande av de under kyrkogårdsnämndens förvaltning ställda begravningsplatser, gällande fr. o. m. 1 juli 1961, antagen av kyrkogårdsnämnden 5 juni 1961 med ändr. 13 nov. 1961. Taxa å avgifter för underhåll m. m. av gravar å Stockholms norra och södra begravningsplatser, antagen av kyrkogårdsnämnden 13 jan. 1958.

Stat 1962.

	Drift- budgeten	Kapital- budgeten
Skattemedel		
Utgifter	7 224 600	180 000
Inkomster	2 850 600	—
Överskjutande utgifter	4 374 000	180 000
Lånemedel		
Utgifter (inkl. efterbe- villningar för 1961)	—	1 553 000

Kyrkogårdsnämndens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Berglund, H. J., borgarråd, stadsfullm.; t. 54 05 00 (växel); träffas i stadshuset vardagar efter överenskommelse.

Vice ordförande.

Krokstedt, Astrid J. M., förste ombudsman, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

***Lund, B. A.**, f. d. kontraktsprost (utsedd av domkapitlet).

***Ahlberg, Iris**, intendent, fru, stadsfullm.

Larson, Berta M., föreståndarinnan, stadsfullm.
Persson, O. J., parkarbetare.

***Ryderberg, Ingrid**, förste byråassistent.

Suppleanter¹⁾.

***Lindén, C. E.**, kyrkoherde (utsedd av domkapitlet).

***Björkhammar, S. A.**, förste ombudsman.

Fridblom, K. E., komminister, stadsfullm.

Lindkvist, f. Andersson, Vera D., fru.

Stenlycke, N. I., byggnadsnieceare.

***Wallbom, f. Holmström, Harriet M.**, fru, stadsfullm.

Sekreterare (1,392 kr.).

Gustafson, B. A., sekreterare (se sid. 130).

Tjänstedelegerade.

Berglund, H. J., ordf.; **Krokstedt, Astrid J. M.**; **Persson, O. J.**

Suppleanter: **Larson, Berta M.**; **Ryderberg, Ingrid.**

Revisorer.

Gemensamma för gatunämnden m. fl. (se sid. 190).

Kyrkogårdsförvaltningen.

Kyrkogårdsförvaltningen omfattar nämndens expedition samt två begravningsplatser, nämligen norra begravningsplatsen och södra begravningsplatsen, den senare bestående av tvenne områden, Sandsborgskyrkogården och Skogskyrkogården. Å norra begravningsplatsen finnes ett gravkapell (förutom ett å katolska och ett å mosaiska församlingarnas begravningsplatser). Å Skogskyrkogården finnas Heliga Korsets kapell, som jämte Trons kapell och Hoppets kapell utgör Skogskyrkogårdens

¹⁾ Vid förfall för ledamöterna skola suppleanterna enligt beslut av nämnden inträda i följande ordning: för ordföranden och ledamöterna Persson, Ahlberg och Ryderberg suppleanterna Wallbom, Lindkvist, Stenlycke, Björkhammar och Fridblom; för vice ordföranden suppleanterna Fridblom, Björkhammar, Lindkvist, Wallbom och Stenlycke; för ledamoten Larson suppleanterna Björkhammar, Fridblom, Lindkvist, Wallbom och Stenlycke.

KN

huvudkapellanläggning med tillhörande krematorium, samt Skogskapellet och Uppståndelskapellet och å Sandsborgskyrkogården Sandsborgskapellet. Antalet gravkapell å södra begravningsplatsen är sålunda sammanlagt sex. Å norra begravningsplatsen finnes ett Svenska eldbegängelseföreningen tillhörigt krematorium med jordfästningskapell och kolumbarium.

De av katolska och mosaiska församlingarna anlagda särskilda begravningsplatserna inom norra begravningsplatsens område stå icke under kyrkogårdsnämndens förvaltning.

Nämndens expedition.

Medborgarhuset, Medborgarplatsen 2, 4 tr. (Pa: Box 4170, Sth 4; postgirokontonr 546); t. 44 93 55 (växel); expeditionstid: 8—16,15, lördagar och dag före helgdag 8—13 (april—september fredagar 8—15,45, lördagar stängt. Under april måndag—fredag även 16,30—18).

Direktör (B 2).

Attermark, J. H. T. (förordn. t. o. m. ³⁰/11 1962); t. 44 93 55 (växel) och 40 55 31; mottagnings-tid: 10—11.

Kamrer (20).

Fors, M. W.; träffas säkrast 10—11.

Ingenjör (19).

Murhammar, S. I. G.; t. 49 25 80.

Kammarsskrivare (15).

Johansson, f. Whitlock, Irma E.; Bolming, N. O. G.

Förste kontorsskrivare (11).

Ruus, f. Ruus, Brita M.-L. G., registrator.

Arkitekt för granskning av gravvårdsritningar m. m. (13,020 kr.).

Wahlman, J. I.; träffas tisdagar 16,30—18 och fredagar 10—11,30 samt under tiden april—juni även måndagar och torsdagar 10—11,30; t. 44 17 96.

En ritare, två kontorsskrivare, två kanslibiträden, fyra kontorsbiträden, två telefonister, en expeditionsvakt.

Norra begravningsplatsen.

Solna; t. 27 26 40 (växel); expeditionstid: 8—16,15, lördagar och dag före helgdag 8—13 (april—september fredagar 8—15,45, lördagar stängt).

Kyrkogårdsinspektör (17).

Lindström, N. W.; träffas säkrast 10—11.

Kontorsassistent (12).

Södergren, Wera F. E.

En förste verkmästare, en förste trädgårdsmästare, fem trädgårdsmästare, en förman, två bitr. trädgårdsmästare, ett kanslibitråde, ett kontorsbiträde samt arbetare (vintern lägst 33, sommaren högst 104) och arbeterskor (vintern lägst 3, sommaren högst 192).

Södra begravningsplatsen.

Enskede; t. 49 25 80 (växel); expeditionstid: 8—16,15, lördagar och dag före helgdag 8—13 (april—september fredagar 8—15,45, lördagar stängt).

Kyrkogårdsinspektör (17).

Gustafsson, K. G.; träffas säkrast 10—11.

Kontorsassistent (12).

Österberg, f. Thorell, Sonja L.

En förste verkmästare, två förste trädgårdsmästare, fyra trädgårdsmästare, en krematorieföreståndare, en bitr. krematorieföreståndare, en förman, två bitr. trädgårdsmästare, sju krematorieassistenter, ett kanslibitråde, två kontorsbiträden samt arbetare (vintern lägst 49, sommaren högst 103) och arbeterskor (vintern lägst 8, sommaren högst 229).

Förtroendeläkare.

Garlind, C. T. E. (se sid. 193).

Stockholms stads idrotts- och friluftsstyrelse

och i samband därmed stående institutioner m. m.

Idrotts- och friluftsstyrelsen.

*Hantverkargatan 26, 3 tr., Sth K; tel.:
se sid. 214.*

Stockholmsolympiaden år 1912 kan anses ha medfört idrottens genombrott i det allmänna folkmedvetandet i Sverige. Det blev därefter en allt viktigare kommunal uppgift att understödja sammanslutningar med idrottslig verksamhet på sitt program.

Fram till år 1930 beviljade stadsfullmäktige anslag till skilda förvaltningar för bad- och idrottsändamål. Sålunda anlades under 1920-talet för stora belopp såsom nödhjälpsarbeten badanläggningar och idrottsplatser av fastighetsnämnden, mindre idrottsplaner, lekplaner och källbackar av gatunämnden, lekplaner i anslutning till skolorna av dåvarande folkskoledirektionen samt skridskobanor av gatunämnden och folkskoledirektionen. Dessutom beviljade stadsfullmäktige bidrag till enskilda organisationer och institutioner för gymnastikverksamhet och simundervisning samt underhåll och skötsel av idrottsplatser och skridskobanor. Med tiden hade emellertid behovet av likformighet och enhetlighet i behandlingen av frågor inom detta område blivit alltmer framträdande. Sedan en av stadskollegiet tillsatt kommitté avgivit förslag i ämnet (Utl. 1929: nr 68), beslöt därför stadsfullmäktige den 4 mars 1929 att för handläggning av hithörande ärenden inrätta ett särskilt kommunalt organ, benämnt Stockholms stads idrottsstyrelse. Denna började sin verksamhet den 1 maj samma år.

Friluftslivets ökade utbredning och behovet av särskilda åtgärder för främjande och tryggnad av befolkningens möjligheter att idka friluftsliv ha också föranlett ökade kommunala insatser.

Sedan en av stadskollegiet tillsatt kommitté avgivit förslag till olika friluftsförfrämjande åtgärder (Utl. 1939: nr 65), uppdrog stadsfullmäktige den 20 februari 1939 åt idrottsstyrelsen att i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som framlagts i förslaget, under benämningen *Stockholms stads idrotts- och friluftsstyrelse*, handha även stadens friluftsverksamhet. Därav föranledda ändringar i den för styrelsen gällande instruktionen trädde i kraft den 1 december samma år.

Nu gällande instruktion för idrotts- och friluftsstyrelsen antogs av stadsfullmäktige den 25 april 1960. Enligt denna har styrelsen till uppgift att handha förvaltningen av stadens för idrott, bad och friluftsverksamhet avsedda anläggningar och att handlägga övriga härmed sammanhängande frågor, allt i den omfattning nyssnämnda uppgifter icke tillkomma annan stadens nämnd eller stadsfullmäktige för särskilt fall annat besluta. Det åligger vidare styrelsen att ombesörja de angelägenheter i övrigt, vilkas vård av stadskollegiet till styrelsen överlämnas, samt att inom sitt förvaltningsområde lämna stadsfullmäktige, stadskollegiet, borgarråden, stadskansliet och stadens nämnder det biträde, som av dem äskas.

Styrelsen äger uppdraga åt särskild inom styrelsen bildad avdelning (delegation) eller åt ledamot av styrelsen eller åt tjänsteman, lydande under styrelsen, att på villkor, som styrelsen äger föreskriva, å styrelsens vägnar fatta beslut i ärenden, som röra 1) upphandlingar, entreprenader, transporter och utförande av arbeten, 2) nyttjanderättsupplätelser, 3) bidrag till utomstående, 4) instruktions- och kursverksamhet samt ungdomsidrott i skilda grenar, organisation och ledning av styrelsens ungdomsläger samt skolungdomsutflykter, 5) nedsättning i taxor för användningen av styrelsens anläggningar.

Under styrelsen lyder styrelsens kontor och anläggningar m. m. Chef för kontoret och anläggningarna är direktören. Vid sammanträde med styrelsen skall direktören närvara med rätt att deltaga i överläggningen samt att därvid framställa förslag och få sin mening antecknad i protokollet.

Styrelsen består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra ledamöter, vilka jämte sex suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två år i sänder, varvid halva antalet avgår varje år. Styrelsen utser vid början av varje tjänstgöringsår vice ordförande.

Stadsfullmäktiges val av ledamöter och suppleanter ägde rum för åren 1961—1962 den 8 december 1960 och för åren 1962—1963 den 7 december 1961.

Författning. Instruktion för Stockholms stads idrotts- och friluftsstyrelse, antagen av SF 25 april 1960 (Kf 1960: nr 27).

Stat 1962.

	Drift- budgeten	Kapital- budgeten
Skattemedel		
Utgifter	17 742 000	1 068 000
Inkomster	3 838 800	—
Överskjutande utgifter	13 903 200	1 068 000
Lånemedel		
Utgifter (inkl. efterbe- villningar för 1961)	—	16 622 800
Av överskjutande utgifter på driftbudgeten hän- för sig bl. a. till		
idrottsplatser m. m.	kr. 6 664 300	
idrottshallar och bad	» 3 593 800	
friluft- och ungdomsverksam- het m. m.	» 2 045 400	

**Idrotts- och friluftsstyrelsens
ledamöter.**

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Berglund, H. J., borgarråd, stadsfullm.; t.
54 05 00 (växel); träffas i stadshuset var-
dagar efter överenskommelse.

Vice ordförande.

Malm, A. B., direktör, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

- ***Elbe, A. M.**, klockare.
- Karlsson, Hans G. B.**, direktör, stadsfullm.
- Sahlin, E. E.**, chefsombudsman.
- ***Waldemarson, A. V.**, redaktör, stadsfullm.
- ***Wide, E. E.**, f. d. rektor.

Suppleanter¹⁾.

- ***Carlqvist, S. G.**, restaurangchef.
- ***Claesson, G. H.**, försäljningschef.
- ***Ekstam, Eva I. K.**, gymnastikdirektör.
- Fredström, K. G.**, tandläkare.
- Lundström, Å.**, disponent.
- Tiderman, G. E. F.**, ombudsman, stadsfullm.

Sekreterare (4,356 kr.).

Almgren, E. V., direktör (se sid. 597).

¹⁾ Vid förfall för ledamöterna skola suppleanterna enligt beslut av styrelsen inträda som ersättare, i första hand för ledamöter från samma parti, i andra hand suppleant tillhörande folkpartiet för ledamot från högerpartiet och suppleant tillhörande högerpartiet för ledamot från folkpartiet, i sista hand efter ålder som suppleant i styrelsen.

Idrotts- och friluftsstyrelsens delegerade m. m.

Ekonomidelegerade.

Berglund, H. J., ordf.; **Malm, A. B.**, vice ordf.; **Karlsson, Hans G. B.**; **Waldemarson, A. V.**; **Wide, E. E.**
Suppleanter: **Elbe, A. M.**; **Fredström, K. G.**; **Sahlin, E. E.**

Frilufdsdelegerade.

Berglund, H. J., ordf.; **Malm, A. B.**, vice ordf.; **Karlsson, Hans G. B.**; **Waldemarson, A. V.**; **Wide, E. E.**
Suppleanter: **Claesson, G. H.**; **Fredström, K. G.**; **Tiderman, G. E. F.**; **Ekstam, Eva I. K.**

Idrottsdelegerade.

Berglund, H. J., ordf.; **Malm, A. B.**, vice ordf.; **Karlsson, Hans G. B.**; **Sahlin, E. E.**; **Wide, E. E.**
Suppleanter: **Carlqvist, S. G.**; **Elbe, A. M.**; **Fredström, K. G.**; **Lundström, Å.**

Delegerade för instruktions- och ungdomsverksamhet.

Wide, E. E., ordf.; **Elbe, A. M.**; **Karlsson, Hans G. B.**; **Malm, A. B.**; **Sahlin, E. E.**; **direktören.**
Suppleanter: **Carlqvist, S. G.**; **Claesson, G. H.**; **Fredström, K. G.**; **Lundström, Å.**

Styrelsen för Östermalms idrottsplats.

Östermalms idrottsplats är anlagd av Sveriges centralförening för idrottens främjande. Den förvaltas av en särskild styrelse, som är sammansatt enligt villkor som stadsfullmäktige föreskrivit i samband med beviljandet av anslag till ombyggnad av idrottsplatsen.

Ledamöter.

Berglund, H. J., borgarråd, stadsfullm., ordf. (utsedd av stadskollegiet); **Malm, A. B.**, direktör, stadsfullm., **Sahlin, E. E.**, chefsombudsman (utsedda av idrotts- och friluftsstyrelsen); **Bratt, J. L.**, f. d. kammarrättsråd (utsedd av Sveriges centralförening för idrottens främjande).
Suppleant: **Claesson, G. H.**, försäljningschef (utsedd av idrotts- och friluftsstyrelsen).

Revisorer.

Gemensamma för skoldirektionen m. fl. (se sid. 404).

Idrotts- och friluftsstyrelsens kontor.

Hantverkargatan 26, 3 tr., Sth K; t. 54 06 20; expeditionstid: 8,15—11,30, 12,30

—16,45, *lördagar och dag före helgdag 8,15*
—13,15 (*april—september fredagar 8,15—*
16,15, lördagar stängt).

Direktör (B 5).

Schelin, B. A. E.; mottagningstid efter överens-
kommelse.

Kansliavdelningen.

Sekreterare (24).

Franzén, R. M.

Sekreterare (22).

Ohlsén, L. Å.

Kammarsskrivare (15).

Ottenborg, S. G.

Förste kontorsskrivare (11).

Eriksson, Karin I., registrator.

Kontorsskrivare (9).

Herke, f. Samuelsson, Gun M.

Ett *kontorsbiträde*.

Kameralavdelningen.

Kamrer (22).

Lindberg, A.

Inköpare.

Rydén, B. A.

Förste kammarsskrivare (17).

Ribæus, f. Spjuth, Eva G.

Kontorsassistenter (12).

Meyerson, Carin; Björkman, f. Bruneau, Mar-
guérite.

Förste kontorsskrivare (11).

Åkerman, H. M. F.

Två *kontorsskrivare*, två *kanslibiträden*,
sju *kontorsbiträden*, en *förste expediti-
onsvakt*, en *expediti-
onsvakt*, en *telefonist*.

Tekniska avdelningen.

Arbetschef (B 1).

Lundberg, G. O. L.

Expeditionen.

Kontorsskrivare (9).

Vakant, *tf.* Hagström, Ulla M. W.

Ett *kanslibiträde*, ett *kontorsbiträde*.

Utredningssektionen.

Avdelningsingenjör (24).

Chudi, M.

Ingenjörer (17).

Blomkvist, E. V.; Södermar, f. Carlsson, Ulla
E. M.

Mättningsförmän (11).

Stenqvist, P. T. M.

Två *ritbiträden*, ett *mättningsbiträde*.

Anläggnings- och underhållssektionen.

Avdelningsingenjör (24).

Engström, K. G. V.

Ingenjörer (17).

Högstadius, S. E. G.; en vakant.

Förste verkmästare (16).

Carlsson, N. G. R.; Malmkvist, E. A.

Verkmästare (12).

Ohlsson, P.-E. V.; en vakant.

Mättningsförmän (11).

Boman, P. V.

Två *verkmästarbiträden*, två *mättnings-
biträden*.

Nybyggnadssektionen.

Avdelningsingenjör (24).

Brantås, S. E. V.

Byggnadskontrollant (20).

Vestbro, K. A.

En *rörkontrollant*.

Förtroendeläkare.

Garlind, C. T. E. (se sid. 193).

Driftavdelningen.

Den 20 november 1961 beslöt stadsfullmäk-
tige, att dittillsvarande idrottsplatsavdelningen
och badavdelningen skulle sammanslås till en
avdelning, driftavdelningen.

Anläggningar för utomhusidrott.

I Stockholm finnas för närvarande tjugo
större *idrottsplatser*, nämligen Stadion samt
Östermalms, Johanneshovs, Hammarby, Kristi-
nebergs, Stadshagens, Hjorthagens, Zinkens-
damm, Enskede, Älvsjö, Aspöddens, Västberga,

IFS

Stora Mossens, Ångby, Stora Essingens, Mälarhöjdens, Årsta, Hässelby, Bromstens och Spånga (Gläntan) idrottsplatser. Av idrottsplatserna äro Staden och Östermalms idrottsplats anlagda å staten tillhöriga områden samt de övriga belägna å Stockholms stad tillhörig mark.

Staden förvaltas av k. stadionstyrelsen.

Östermalms idrottsplats, se sid. 218.

Hammarby idrottsplats är utarrenderad till Hammarby idrottsförening. Staden lämnar årligt bidrag till idrottsplatsens underhåll, under villkor att viss skolungdom beredes kostnadsfritt tillträde till densamma.

Johanneshovs, Kristinebergs, Stadshagens, Hjorthagens, Zinkensdamms, Enskede, Älvsjö, Aspuddens, Västberga, Stora Mossens, Ångby, Stora Essingens, Mälarhöjdens, Årsta, Bromstens och Bandhagens idrottsplatser (se sid. 218 o. 219), vilkas anläggande bekostats med kommunala medel, förvaltas av idrotts- och friluftsstyrelsen. Hässelby och Spånga idrottsplatser drivas av lokala idrottsföreningar med ekonomiskt stöd av styrelsen.

Förutom de nämnda idrottsplatserna finnes ett 70-tal *bollplaner*. Därför lämnar idrotts- och friluftsstyrelsen ekonomiskt bidrag till idrottsorganisationer, vilka anlagt idrottsplaner på mark, som avgiftsfritt eller mot lågt arrende upplåtits av staden. För idrottsutövning användas även de *lekplaner*, som äro belägna i stadens parker, vid dess skolor och å andra lämpliga ställen.

I samband med ett mellan kronan och staden år 1948 ingånget markavtal ställdes ett större område på Ladugårdsgården till förfogande för idrottsändamål. Där är iordningställt ett *sportfält* om c:a 60,000 m². Skarpnucks sportfält om c:a 1 milj. m², vilket sedan år 1947 förvaltas av idrotts- och friluftsstyrelsen, användes för glid- och segelflygverksamhet, motortävlingar och olika bollspel. Sportfältet är kompletterat med en motorterrängbana för ungdom jämte en trimningsverkstad i anslutning till banan.

Staden har även, ehuru i begränsad utsträckning, medverkat till anläggandet av *tennisbanor* utomhus. Sålunda finnas för närvarande sexton tennisbanor utarrenderade till klubbar och tio banor under styrelsens regi i anslutning till idrottsplatserna. Därför har styrelsen medverkat till anläggandet av fjorton banor i enskild ägo.

Johanneshovs idrottsplats är försedd med en belysningsanläggning, som möjliggör idrottsutövning även efter mörkrets inbrott. Den belyser gräsplanen och löparbanorna och effekten är sådan att t. ex. fotboll i div. I kan spelas i elljus.

Uppgifter angående avgifterna å de här nämnda anläggningarna kunna erhållas å idrotts- och friluftsstyrelsens kontor.

Genom styrelsens försorg anordnas *skridskobanor* dels å vissa av styrelsens idrottsplatser och bollplaner, dels i parker och dels vid sådana stadens skolor, som äro belägna

på större avstånd från de allmänna skridskobanorna. Under vintersäsongen anläggas omkring 250 sådana banor. Dessutom lämnar staden bidrag till anordnande av ett antal för allmänheten upplåtna, enskilda skridskobanor under villkor att barn i stadens skolor ha fritt tillträde till banorna. På idrottsplatser och annorstädes iordningställas tjuguen ishockeybanor och en hockeyhockeybana med belysnings- och andra anordningar. Vidare anordnas omkring 120 källbackar i stadens parker och yterområden.

På Stora Mossens och Mälarhöjdens idrottsplatser finnas konstisbanor, som normalt hållas öppna under tiden 15 oktober—15 mars.

Johanneshovs isstadion.

Johanneshovs isstadion, som är stadens största egna idrottsanläggning, togs i bruk år 1955. Dess arena, som är ellipsformad, är omkring 77 meter lång och 41 meter bred. Arenans totalyta är 2,700 m².

För närvarande är Johanneshovs isstadion under ombyggnad till inomhusanläggning. Ombyggnaden, till vilken stadsfullmäktige den 20 mars 1961 beviljade 4,6 milj. kr., beräknas vara färdig hösten 1962. I sitt nya skick kommer isstadion, som är avsedd att användas för både vinteridrotter och andra idrotter och dessutom för möten, utställningar och kongresser m. m., att rymma 3,000 sittplatser och 12,000 ståplatser. Vid behov skola sittplatser kunna ändras till ståplatser. Högsta antalet sittplatser blir 8,000, förutsatt att allt ståplatsutrymme tages i anspråk.

Bad, lokaler för inomhusidrott samt föreningslokaler.

Under idrotts- och friluftsstyrelsens förvaltning äro ställda följande bad, lokaler för inomhusidrott och föreningslokaler:

Varmbad.

Forsgrénas badet, som togs i bruk år 1939, är ett gemensamhetsbad, innehållande en bassäng om 12 × 33½ meter med en vändbrygga vid 25 meter samt omklädningsutrymmen för 480 badgäster samtidigt. Åkershovsbadet, som invigdes år 1959 är ett gemensamhetsbad, innehållande 2 bassänger om 12,5 × 25 meter resp. 6 × 12,5 meter samt omklädningsutrymmen för 470 badgäster samtidigt. Liljeholmsbadet är ett flytande bad, förlagt till Liljeholmsviken invid Hornstull. Det har en bassäng om 6 × 16,67 meter. Det i Aspudden belägna varmbadhuset har en bassäng om 6 × 15 meter samt karbad. Ett mindre varmbadhus utan bassäng finnes i Älvsjö. I Enskede idrottshall är inrymt ett bad med en bassäng om 6 × 12,5 meter. Badanläggningarna i Mälarhöjdens, Bällsta-

lunds, Enskede och Storkyrkans skolor äro vissa tider, då de ej äro erforderliga för skolornas behov, upplåtna för allmänheten. En mindre bastu finnes i Hässelby. Förvaltningen av dessa bad, i den mån de äro avsedda för allmänheten, handhas av idrotts- och friluftsstyrelsen. Staden lämnar också bidrag till en bastu vid Fyrskjeppvägen i Kärrtorp.

Friluftsbad.

Vanadisbadet, beläget i Vanadislundens, Älvsjöbadet vid Huddingevägen i Älvsjö, Hägerstensbadet vid Personnevägen samt Nytorpsbadet vid Paternostervägen äro bassängbad med renat vatten.

I Eriksdalslundens är för närvarande ett nytt stort bassängbad, kostnadsberäknat till 7,4 miljoner, under anläggning. Medel härtill beviljades av stadsfullmäktige den 23 januari 1961. Avsikten är att badet skall tagas i bruk sommaren 1962.

Solviksbadet och Tranebergsbadet äro två strandbad i Mälaren, vilka försetts med i vattnet flytande plastbassänger med renat vatten. Flatenbadet, beläget vid sjön Flaten i Enskede, är Stockholms största strandbad med en badstrand av c:a 1,200 meters längd. Inom anläggningen finnas även anordningar för barnbad, två tennisbanor, idrotts- och lekfält samt tältområde. Erstaviksbadet är ett strandbad vid Erstavikens norra strand. Ågestabadet och Farstanäsens friluftsbad äro två strandbad vid sjön Magelungen. Långsjöbadet är ett strandbad vid Långsjön i Brännkyrka. Mälarehöjdens friluftsbad vid Jakobsberg i Sättravägens förlängning omfattar förutom strandbad även ett tältområde. Stora Essingens friluftsbad vid Mälaren, användes numera på grund av vattnets förorening endast som sol och duschbad. Ångbybadet är ett strandbad i Södra Ångby vid Mälaren. Kanaanbadet, ett strandbad i Grimsta vid Mälaren, är i första hand anordnat såsom barnbad för barn från de norra och västra delarna av staden. Mindre strandbad finnas i Hässelby och vid Lövssta intill Spånga ungdomsgård, båda vid Mälaren. Lövsstabadet användes mest såsom barnbad. Hökarängsbadet är ett strandbad vid Drevviken intill Hökarängens gård. Förutom det ovan omnämnda sol- och duschbadet vid Stora Essingen finnas sådana bad i Gröndal, Hjorthagen, Ekbacken och Långholmsparken.

Idrotts- och friluftsstyrelsen meddelar kostnadsfri simundervisning vid flertalet friluftsbad.

Gymnastik- och idrottshallar.

Eriksdalshallen öppnades år 1939. Hallen inrymmer två banor om 22×43 meter resp. 17×38 meter samt en mindre bastu. Antalet fasta åskådarplatser utgör 2,134, varav 1,144 sittplatser. Vid vissa arrangemang kan antalet plat-

ser utökas med ytterligare 1,236 sittplatser och 600 ståplatser.

Forsgrénsska gymnastikhallen, som står i direkt förbindelse med Forsgrénsska badet är inredd jämväl för handboll och tennis. Salens golvyta mäter $16,5 \times 36$ meter. En mindre åskådarläktare rymmer 120 personer.

Gubbängshallen, som invigdes år 1958, inrymmer en idrottshall om 18×36 meter, en gymnastiksal om 13×27 meter och två motionsrum om $7 \times 13,5$ resp. $9 \times 13,5$ meter. Antalet fasta åskådarplatser i idrottshallen utgör c:a 100 sittplatser och 135 ståplatser. Vid vissa arrangemang kan antalet sittplatser utökas med c:a 800.

Enskedehallen, som togs i bruk år 1960, inrymmer en idrottshall om 20×40 meter, två gymnastiksalor om vardera 18×20 meter åtskilda med en vikvägg, varigenom salarna kunna sammanslås till en hall om 18×40 meter, två motionsrum om resp. 10×19 meter och $10 \times 18,5$ meter samt ett mindre varmbad. Antalet fasta åskådarplatser utgör i idrottshallen c:a 443 sittplatser och 200 ståplatser. Vid vissa arrangemang kan antalet sittplatser i idrottshallen utökas med c:a 1,000.

Åkeshovshallen, belägen i anslutning till Åkeshovsbadet, invigdes år 1961. Byggnaden inrymmer en hall om 34×37 meter, vilken medelst vikväggar kan uppdelas i två, tre eller fyra mindre gymnastiksalor. Hallen, som är försedd med en hopfällbar läktare, rymmer vid handbollstävlingar och liknande arrangemang c:a 750 sittplatser och 200 ståplatser. Vid vissa arrangemang kan antalet sittplatser utökas med c:a 1,000. Byggnaden innehåller även två motionsrum om resp. $14 \times 16,5$ och $11 \times 16,5$ meter.

Vasa gymnastikhall är inrymd i Vasa realskolas byggnad. Enskede bowlinghall, som är belägen i Enskedehallens källarplan, är utrustad med sexton bowlingbanor och har c:a 100 sittplatser för åskådare. Åkeshovs bowlinghall är belägen i Åkeshovsbadets källarvåning. Den har åtta bowlingbanor med 36 fasta sittplatser för åskådare. Båda bowlinghallarna äro utarrenderade.

För gymnastikändamål lämnar staden bidrag till enskilda sammanslutningar.

Expeditionen.

Sofiatornet, Stadion, Sth Ö; t. 24 5140 (växel).

Förste intendent (26).

Dahlin, T. J.

Intendenter (22).

Wistedt, J. H.; en vakant, *tf.* Lindmalm, L. M.

IFS

Inspektör (18).

Lindmalm, L. M., tjl. (se sid. 217).

Kammarsskrivare (15).

Blinke, E. R. H.

Kontorsassistent (12).

Steijner, E. J. E.

Kontorsskrivare (9).

Johansson, S. E. Anna-Lisa; en vakant.

Tre kanslibiträden, två kontorsbiträden.

Anläggningar för utomhusidrott.

Distrikt I (Innerstaden).

Kontor: Östermalms idrottsplats, Fiskartorpsvägen, Sth Ö; t. 10 68 87.

Distriktsföreståndare (17).

Eriksson, A. L.

Biträdande distriktsföreståndare
(14).

Hertzell, S. E. T.

Tillsynsman (12).

Bäckman, K. G. L.

En kontorsskrivare.

Idrottsplatser.

Hjorthagens idrottsplats.

Jägmästargatan, Sth NO; t. 61 05 01.

Kristinebergs idrottsplats.

Kristineberg, Sth K; t. 50 95 15.

Stadshagens idrottsplats.

Stadshagen, Sth K; t. 50 05 25.

Stora Essingens idrottsplats.

Essingestråket, Sth K; t. 53 97 90.

Zinkendamms idrottsplats.

Ringvägen 16, Sth SV; t. 68 90 85.

Östermalms idrottsplats.

Fiskartorpsvägen, Sth Ö; t. 10 68 87.

Bollplaner.

Johannes bollplan.

Cedersdalsgatan, Sth VA; t. 30 20 51.

Lilla Essingens bollplan.

*Lilla Essingens skola, Luxgatan 23,
Sth K; t. 51 06 70.*

Matteus bollplan.

Vanadisvägen 14, Sth VA; t. 31 55 55.

Norra Latin.

Tel. vintertid: 21 87 74.

Vasaparken.

Tel. 30 30 66.

Sportfält.

Ladugårdsgärdet, tel. 61 06 40.

Tennisbana.

Hjorthagen.

Jägmästargatan, Sth NO; t. 60 83 83.

Distrikt II (Västerort).

*Kontor: Stora Mossens idrottsplats,
Västerled, Bromma; t. 25 35 27.*

Distriktsföreståndare (17).

Carlson, G. E. H.

Biträdande distriktsföreståndare
(14).

Hertzell, N. G.

Tillsynsman (12).

Bastholm, E. A.

En kontorsskrivare.

Idrottsplatser.

Bromstens idrottsplats.

Midgränd, Spånga.

Stora Mossens idrottsplats med konstisbana.

*Västerled, Bromma; t. 25 35 27.
Konstisbanan, Nyängsvägen, Bromma;
t. 25 35 96.*

Ängby idrottsplats.

Vultejuvägen, Bromma; t. 37 36 72.

Bollplaner.

Mariehälls bollplan.

*Bällstavägen—Tappvägen, Mariehäll;
t. 28 88 68.*

Solhems bollplan.

*Gribbyvägen—Spångavägen, Spånga;
t. 36 40 50.*

Tennisbana.

Smedslätten.

*Alviksvägen—Djurklouvägen, Bromma;
t. 25 05 22.*

Distrikt III (Västra söderort)
(omfattar Brännkyrka, Hägerstens och Vantörs församlingar).

Kontor: Mälarhöjdens idrottsplats, Södertäljevägen, Hägersten; t. 46 11 18.

Distriktsföreståndare (17).

Strähle, B. E. R.

Biträdande distriktsföreståndare (14).

Crammer, C. H. V.

Tillsynsman (12).

Ryttse, K. E. V.

En kontorsskrivare.

Idrottsplatser.

Aspuddens idrottsplats.

Aspudden, Hägersten; t. 45 05 75.

Mälarhöjdens idrottsplats med konstisbana.
Södertäljevägen, Hägersten; t. 46 11 18.

Västberga idrottsplats.

Klensmedsvägen, Hägersten; t. 45 53 05.

Älvsjö idrottsplats.

Huddingevägen, Älvsjö; t. 47 12 33.

Tennisbana.

Mälarhöjden.

Södertäljevägen, Hägersten; t. 46 11 18.

Distrikt IV (Östra söderort)
(omfattar Enskede, Farsta och Skarpnäcks församlingar).

Kontor: Johanneshovs idrottsplats, Sandstuvägen, Johanneshov; t. 48 20 70.

Distriktsföreståndare (17).

Nilson, G. A.

Biträdande distriktsföreståndare (14).

Dolk, C. E. A.

Tillsynsmän (12).

Steen, A. F. (se sid. 224); Andersson, E. V.

Maskinist (11).

Nordén, J. H.

En kontorsskrivare.

Johanneshovs isstadion.

Sandstuvägen, Johanneshov; t. 59 08 54, 59 55 33.

Idrottsplatser.

Bandhagens idrottsplats.

Majrovägen, Enskede.

Enskede idrottsplats.

Enskedevägen, Enskede; t. 49 16 85.

Johanneshovs idrottsplats.

Sandstuvägen, Johanneshov; t. 48 20 70.

Årsta idrottsplats.

Sköntorpsvägen, Johanneshov; t. 71 06 30.

Bollplaner.

Skarpnäcks bollplan.

Kärrtorpsvägen, Enskede; t. 49 96 59.

Södertörns bollplan.

Ågestavägen, Farsta; t. 64 66 27.

Sportfält.

Skarpnäcks sportfält.

Tel. 59 09 02.

Tennisbanor.

Enskede.

Enskedevägen, Enskede; t. 49 16 85.

Flatenbadet.

Sth 20; t. 73 01 00.

Bad, lokaler för inomhusidrott samt föreningslokaler.

Varmbad.

Forsgrénas badet.

Medborgarhuset, Sth SÖ; t. 40 07 05 (kassan).

Badföreståndare (12).

Hellqvist, S. R. I.

En förste badmästare, en siminstruktör, fyra badmästare, en förrådsföreståndare, två badkassörer, åtta badskötare samt biträdes- och stüderskepersonal.

Åkeshovsbadet.

Bergslagsvägen 60, Bromma; t. 37 95 75 (kassan), 37 95 83 (maskin och förråd).

Badföreståndare (12).

Karlsson, G. E.

En förste badmästare, en maskinist, två badmaskinister, två badmästare, en expedi-

tionsvakt, en förrådsföreståndare, två badkassörer, fyra badskötare samt biträdes- och städerskepersonal.

Liljeholmsbadet.

Liljeholmsviken (vid Hornstull), Sth SV; t. 68 67 80.

En förste badmästare, en badmaskinist, två badkassörer.

Aspuddsbadet.

Schlytersvägen 53, Hägersten; t. 45 00 11.

En maskinist (tillika maskinist i Älvsjö varmbadhus), en badföreståndare.

Älvsjö varmbadhus.

Johan Skyttes Väg 232, Älvsjö; t. 47 17 20.

En badföreståndare.

Enskedehallens bad.

Simlångsvägen, Johanneshov; t. 40 76 02.

En baderska.

Mälarhöjdsbadet.

Mälarhöjdens skola, Lugntorpsvägen 2, Hägersten.

En baderska, en maskinskötare.

Bällstalundsbadet.

Bällstalunds skola, Bällstavägen 100, Mariehäll.

En baderska, en maskinskötare.

Enskedebadet.

Enskede skola, Stockholmsvägen 30, Enskede.

En baderska, en maskinskötare.

Storkyrkans folkbad.

Storkyrkans skola, Svartmangatan 20—22, Sth C.

En baderska.

Hässelby bastu.

Brändövägen 7, Hässelby Villastad; t. 38 18 10.

En baderska.

Friluftsbad.

Vanadisbadet.

Vanadislunden (ing. från Sveavägen), Sth VA; t. 30 12 11.

Under badsäsongen en badföreståndare, en bitr. badföreståndare, två simlärare, en expeditionsföreståndarinna, tre kassörskor, en garderobsföreståndarinna, fyra garderobsvakter samt städerskepersonal.

Älvsjöbadet.

Invid Huddingevägen, Älvsjö; t. 47 15 07.

Under badsäsongen en badföreståndare, två simlärare, två kassörskor, två garderobsvakter samt städerskepersonal.

Eriksdalsbadet.

Eriksdalslunden (ing. från Ringvägen 96), Sth SÖ.

(Öppnas sommaren 1962.)

Hägerstensbadet.

Personnevägen—Södertäljevägen, Hägersten; t. 18 40 10.

Under badsäsongen en badföreståndare, en simlärare, två kassörskor.

Nytorpsbadet.

Ulrichehamnsvägens förlängning, Johanneshov; t. 48 89 89.

Under badsäsongen en badföreståndare, en simlärare, två kassörskor.

Solviksbadet.

Smedslätten, Bromma; t. 25 04 00.

Under badsäsongen en badföreståndare, en simlärare, två kassörskor.

Tranebergsbadet.

Fredhäll (vid Snoilskyvägen), Sth K; t. 50 32 99.

Under badsäsongen en badföreståndare, en simlärare, två kassörskor.

Flatenbadet.

Sth 20; t. 73 01 00.

Under badsäsongen en badföreståndare, tre simlärare.

Barnbadet: t. 73 02 35.

Erstaviksbadet.

Vid Erstavikens norra strand, 15 min. gångväg från Erstaviksbadets hållplats (På: Saltsjöbaden); t. 17 10 90.

Under badsäsongen en badföreståndare, en simlärare.

Ågestabadet.*Farsta; t. 94 18 02.*Under badsäsongen en *badföreståndare*.**Farstanäsets friluftsbad.***Farsta; t. 64 48 91.*Under badsäsongen en *badföreståndare*.**Långsjöbadet.***Strandängsstigen (invid Långsjöplan),
Älvsjö; t. 47 21 60.*Under badsäsongen en *badföreståndare*,
två *simlärare*.**Mälarhöjdens friluftsbad.***Sätravägens förlängning, Hägersten;
t. 46 12 71.*Under badsäsongen en *badföreståndare*,
två *simlärare*.**Ängbybadet.***Färjestadsvägen, Bromma; t. 37 08 76.*Under badsäsongen en *badföreståndare*,
tre *simlärare*.**Kanaanbadet.***Bromma; t. 37 93 18.*Under badsäsongen en *föreståndare*, en
simlärare.

Även särskilt barnbad.

Hässelbybadet.

(Allmänna badet.)

*Badhusvägen, Hässelby Villastad;
t. 38 14 31.*Under badsäsongen en *badföreståndare*,
en *simlärare*.**Lövstabadet.***Kyrkhamnsvägen, Hässelby Villastad;
t. 38 61 36.*Barnbad, öppet för allmänheten i viss ut-
sträckning.**Hökarängsbadet.***Nynäsvägen vid Perstorpssvägen, Farsta;
t. 64 48 90.*En *badföreståndare*.**Sol- och duschbad.****Stora Essingens friluftsbad.***Invid Ochalshamnen å öns västra sida,
Sth K.***Gröndalsbadet.***Kvarteret Bommen vid Sjöbjörnsvägen,
Sth SV.***Hjorthagens sol- och duschbad.***Vid Wenströmsvägen, Sth NO.***Ekbackens sol- och duschbad.***Inom Ekbacken invid Norra Brunns-
viken, Sth 50.***Långholmens sol- och duschbad.***Långholmsparken vid Västerbron, Sth SV.***Lokaler för gymnastik och
inomhusidrott.****Eriksdalshallen.***Ringvägen 70, Sth SÖ; t. 43 88 90 och
43 89 15 (biljettbeställn.), 43 91 18 (huvud-
kassören).***Öcervaktmästare (11).****Masreliez, W. L.**En *huvudkassör*, två *vaktmästare* samt
städerskepersonal.**Forsgréniska gymnastikhallen.***Medborgarhuset, Sth SÖ; t. 40 11 02.*Två *biträden*.**Gubbängshallen.***Lingvägen vid Gubbängstorget, Enskede;
t. 94 99 67, 94 99 76.***Förste vaktmästare (9).****Nordenstein, N. G. A.**En *vaktmästare* samt *städerskepersonal*.**Enskedehallen.***Simlångsvägen, Johanneshov; t. 49 71 15.***Förste vaktmästare (9).****Holm, G. A. Hj.; t. 43 72 66.**En *vaktmästare* samt *städerskepersonal*.**Åkeshovshallen.***Bergslagsvägen 60, Bromma; t. 87 17 67.***Förste vaktmästare (9).****Blom, G. G.**En *vaktmästare* samt *städerskepersonal*.**Vasa gymnastikhall.***Hälsingegatan 4, Sth VA; t. 30 46 83.*En *vaktmästare*.

Enskede bowlinghall.

Simlångsvägen, Johanneshov; t. 411110.

(Utarrenderad.)

Åkeshovs bowlinghall.

Bergslagsvägen 60, Bromma; t. 378400.

(Utarrenderad.)

Friluftsvadlingen.

Friluftsvadlingen, instruktions- och ungdomsverksamhet.

För att tillgodose invånarnas behov av markutrymmen för friluftsliv har staden inköpt stora områden. Under idrotts- och friluftsstyrelsens förvaltning stå flera *friluftsområden*, nämligen Tyresta, Flatenområdet med Orhem, Farstanäset, Liljedal, fyra mindre områden i Mälarsjöhöjden, Hökarängen och Södra Ångby, Finnhamn, Grinda, Lissma och Åva.

Tyresta i Österhaninge kommun omfattar 1,416 hektar. Flatenområdet med Orhem ligger helt innanför stadsgränsen i sydost och omfattar c:a 400 hektar. Farstanäset, som omfattar 43 hektar och är beläget på sjön Magelungens södra strand, utnyttjas såsom ett allmänt tältområde. Fem föreningsstugor finnas uppförda där. Liljedals friluftsområde på Ekeröns norra strand ett par mil väster om staden utgöres av ett skogsområde om c:a 40 hektar. De mindre områdena i Mälarsjöhöjden. Hökarängen och Södra Ångby med en areal av tillhoppa c:a 50 hektar användas såsom tältområden. Egendomen Finnhamn är belägen öster om Ingmarsö vid Husaröleden och omfattar ett antal öar med tillsammans en areal av 90 hektar. Därtill komma den nordväst om Finnhamn belägna ön Idholmen om c:a 38 hektar och den omedelbart norr om Finnhamn belägna, till staden donerade ön Särso om 10 hektar. Grinda är en ö, som ligger utmed segelleden till Sandhamn mellan Värmdö och Ljusterö och innehåller en total areal av c:a 160 hektar. Därtill kommer den öster om Grinda belägna ön Västra Lövsjär om c:a 1 hektar. Lissma friluftsområde i Södertörn består av två partier, som tillsammans omfatta 502 hektar. Åva i Tyresö kommun omfattar 860 hektar.

Inom Tyresö kommun har staden år 1962 för friluftssändamål förvärvat vissa fastigheter gränsande till Tyrestaområdet och omfattande omkring 1,900 hektar.

Förutom nu nämnda områden under idrotts- och friluftsstyrelsens förvaltning finnas även ett antal andra områden, där styrelsen har möjligheter att vidtaga åtgärder till främjande av stockholmarens friluftsliv. Staden äger samtliga aktier i fastighetsaktiebolaget Nacka (se sid. 603), vilket förvaltar Nacka friluftsområde, beläget omedelbart intill stadens sydöstra gräns. Det omfattar

716 hektar. Därjämte arrenderar staden för friluftssändamål ett öster om Nacka friluftsområde beläget markområde om 110 hektar, tillhörande Erstaviks fideikommiss. För friluftsliv utnyttjas även egendomen Skärholmen väster om Mälarsjöhöjden, om c:a 110 hektar, egendomen Ågesta söder om sjön Magelungen om c:a 1,000 hektar samt egendomar i Norrga om c:a 200 hektar och Nölinge om c:a 650 hektar, båda vid sjön Getaren i Grödinge socken. Gålö är stadens största friluftsområde med en areal av 1,820 hektar. Ön har fastlandsförbindelse och är belägen c:a 30 km sydost om Stockholm. Friluftsområdena Rånö och Nätarö äro skärgårdsöar utan fastlandsförbindelse. Rånö är belägen vid Mysingen öster om Nynäshamn och omfattar c:a 375 hektar. Nätarö är belägen ett par km söder om Rånö och omfattar c:a 555 hektar, vartill kommer den nordväst om Nätarö belägna Ångsholmen om 34 hektar. Innanför stadsgränsen ligga fyra mindre friluftsområden, nämligen Grimstaskogen, Judarnsreservatet, Kakanäsområdet samt naturkorridoren från Skanstull öster ut förbi Lilla Sickla mot Nacka friluftsservat, tillhoppa c:a 440 hektar. Den kronan tillhöriga egendomen Fjärdången, som är belägen på en ö i södra skärgården och som har en areal av c:a 350 hektar, arrenderas av styrelsen för friluftssändamål. Staden arrenderar även för samma ändamål större delen av ön Ågnö om c:a 100 hektar i Ågnöfjärden söder om Saltsjöbaden.

Enligt avtal mellan staten och staden disponerar staden för friluftssändamål under 20 år, räknat från den 1 december 1961, vissa markområden inom kronoparken Bogesund. De omfatta tillsammans c:a 1,000 hektar.

Den mark, som idrotts- och friluftsstyrelsen disponerar för friluftsliv, belöper sig till c:a 11,260 hektar på fastlandet och 1,700 hektar i skärgården, vilket vid stadens nuvarande folkmängd utgör c:a 160 m² per invånare. På ett flertal friluftsområden har styrelsen låtit upprusta och iordningställa äldre byggnader för uthyrning åt allmänheten såsom självhushållsstugor. Dessutom har styrelsen för samma ändamål låtit uppföra helt nya enfamiljshus med varierande antal bäddplatser, från 2 till 6 st. Samtliga stugor, som under sommarsäsongen uthyras för minst en och högst tre veckor till en och samma familj, äro fullt utrustade med erforderliga inventarier. Styrelsen förfogar för närvarande över 236 semesterlägenheter för självhushåll innehållande sammanlagt 882 bäddplatser. På Grinda och Finnhamn har staden låtit iordningställa *semesteranläggningar* i större skala. Driften sker dock i annan regi.

År 1949 togs det staden tillhöriga segelfartyget af Chapman efter ombyggnad i bruk såsom Stockholms första permanenta *vandrarehem*. Fartyget, som ligger förankrat på Stockholms ström vid Skeppsholmen, har upplåtit till Svenska Turistföreningen för ändamålet.

För att främja *roddidrotten* har idrotts- och friluftsstyrelsen till klubbar med rodd på sitt program upplåtit ett antal kapproddbåtar att användas för motions- och långfärdsrodd. I Östra realläroverket har styrelsen låtit iordningställa en roddbassäng för inomhusträning och upplåtit densamma till Svenska roddförbundet utan ersättning. En permanent roddbana har anordnats i norra Brunnsviken. För nöjesrodd står ett antal roddbåtar till allmänhetens förfogande på olika platser i staden och dess omgivningar.

Å egendomen Skrubba vid Drevviken ha sex byggnader iordningställt såsom föreningsgårdar, vilka tillsammans bilda »Drevvikens idrottsby».

I Fagersjö finnes en staden tillhörig *sportstuga*, till vilken allmänheten har tillträde.

För att bereda den lägerlivsiddande allmänheten tillfälle till ordnad *camping* på för ändamålet lämpliga platser i Stockholm och dess omgivningar har staden upplåtit särskilda *lägerlivsområden*, försedda med erforderliga anordningar. Sådana lägerlivsområden finnas för långtidstältning invid sjöarna Flaten och Alten, intill Mälarhöjdens friluftsbad, å Farstanäset vid sjön Magelungen, vid Hökarängen, vid Liljedal å Ekerö och å skärgårdsreservaten Finnhamn, Grinda, Rånö, Nätarö, Gälö, Äva och Fjärdlång. För korttidstältning finnas dessutom lägerlivsområden enbart för turister vid Bredäng väster om Mälarhöjden och vid Södra Ängby i närheten av Ängbybadet. På alla lägerlivsområdena registreras de tältande och varje tältinnehavare har att erlagga en mindre tältavgift.

Genom idrotts- och friluftsstyrelsens försorg har söder om staden anordnats *cykelstigar* till en längd av c:a 20 km.

Vid Fiskartorpet har Föreningen för skidlöpningens och friluftslivets främjande, delvis i samarbete med andra organisationer, anlagt *skidbackar* samt en större sportstuga, vilken under hela året är avgiftsfritt tillgänglig för den idrottsutövande allmänheten. Till föreningens verksamhet lämnar staden bidrag. Staden svarar själv för underhåll och drift av dels vissa skidbackar, därav två i Enskede, en i Hammarbyhöjden, och en i Blommensberg, dels smärre skid- och teknikbackar i parker och ytterområden. Inom staden och dess närmaste omgivningar anordnas varje vinter ett antal skidspår till en sammanlagd längd av c:a 350 km.

I orienteringssportens intresse ha inom olika terrängområden i Stockholmstrakten upplagts permanenta *orienteringsleder* med fasta orienteringspunkter till växlande antal.

Vissa staden tillhöriga vattenområden äro ställda till stockholmarnas förfogande för *amatörfiske*. Genom olika fiskevårdande åtgärder ökas fiskbeståndet. 15,000 fiskekort, givande rätt till fiske i ett trettioårligt vatten i Mälaren, Saltsjön och insjöar i Stockholms närmaste omgivningar, brukar årligen tillhandahållas allmänheten.

Samtliga staden tillhöriga *hamn- och uppläggningsplatser* för småbåtar förvaltas av idrotts- och friluftsstyrelsen.

Idrotts- och friluftsstyrelsen bedriver en omfattande *instruktions- och ungdomsverksamhet*. För att intressera den till klubbar ej anslutna ungdomen för idrottsutövning på fritiden drives en speciell idrottspropaganda bland sådan ungdom. Med hjälp av kända idrottsmän samt ungdomsledare från andra områden anordnar styrelsen sålunda instruktionsverksamhet i fri idrott på idrottsplatserna, utbildning av ledare och instruktörer inom skilda idrottsgrenar, friluftsgymnastik och sportledarverksamhet m. m. Deltagandet är avgiftsfritt. Undar sommaren anordnas ungdomsläger av olika slag för såväl flickor som pojkar på Finnhamn, Grinda, Nätarö, Fjärdlång och Tyresta.

I syfte att åstadkomma ett effektivare utnyttjande av skolornas obligatoriska friluftsdagar ställer idrotts- och friluftsstyrelsen kunniga ledare till lärarnas förfogande. Därjämte anordnas ett stort antal permanenta terrängbanor, orienteringsleder, punktorienteringsbanor m. m. på lämpliga terrängområden inom staden eller dess närmaste omgivningar. I samarbete med Skid- och Friluftsförbundet, Svenska Turistföreningen m. fl. anordnar styrelsen under sportloven utflykter och utfärder samt instruktion i vinteridrottens olika grenar.

Staden söker också att i möjligaste mån stödja idrotts- och friluftsförorganisationerna med kontanta bidrag ävensom genom att ställa instruktörer till deras förfogande.

Expeditionen.

Johanneshovs isstadion, Johanneshov.

Förste intendent (26).

Kjellin, B. I.; t. 49 37 66.

Inspektör.

Karlström, K. S.

Kammarsskrivare (15).

Helgstrand, f. Lindblom, E. Iris; t. 39 28 73.

Fiskeriassistent (14).

Vakant; t. 39 28 74.

Kontrollant (14).

Karlström, K. S., tjl. (se ovan) (kontor vid Skarpnäcks sportfält); t. 59 27 13.

Båttillsynsman (12).

Tebelius, B. G.; t. 39 28 75.

Tråv kanslibiträden.

Friluftsområden på fastlandet.

Tyresta.

Österhaninge kommun; t. 97 02 50.

Tillsynsman (9)

(under 7 mån. av året).

Karlsson, N.-Å., tjl. (se nedan), *tf.* Andersson,
K.-E. G.

Nacka, Orhem och Drevviken.

Tel. 73 05 68.

Tillsynsman (11).

Ringblom, S.

Lissma.

Huddinge kommun.

Åva.

Tyresö kommun; t. 70 71 51 (under tiden
 $\frac{1}{5}$ — $\frac{30}{9}$); t. 97 02 50 (under tiden $\frac{1}{10}$ — $\frac{30}{4}$).

Gålö.

Österhaninge kommun; t. 0750 + 331 56,
0750 + 331 26.

Tillsynsman (9).

Helgöstan, G. E., tjl., *tf.* Karlsson, N.-Å.

Friluftsområden i skärgården.

Finnhamn.

Ljusterö kommun; t. 0764 + 460 02.

Grinda.

Värmdö kommun; t. 0764 + 490 72.

Rånö.

Dalarö kommun; t. 0750 + 570 85.

Nåtarö.

Dalarö kommun; t. 0752 + 118 30.

Tillsynsman (9)

(under vinterhalvåret även för Rånö).

Andersson, V. T.

Fjärdlång.

Dalarö kommun; t. 0750 + 560 91.

Lägerlivsområden.

Flaten och Älten.

Flatenbadet, Sth 20; t. 73 01 00.

Föreståndare (12).

Vakant, *tf.* Steen, A. F.

Mälärhöjden.

Mälärhöjdens friluftsbad vid Jakobsberg
i Sättravägens förlängning, Hågersten;
t. 46 12 71.

Farstanäset.

Farsta; t. 94 14 45.

Liljedal.

Ekerö kommun; t. 0756 + 200 28.

Bredäng.

(För turister.)

Södertäljevägen, vid Mälärhöjdens
idrottsplats, Hågersten; t. 88 21 00.

Ängby.

(För turister.)

Invid Ängbybadet, Bromma; t. 37 08 76.

Instruktions- och ungdomsverksamhet.

Ungdomsidrott och kursverksamhet: t.
39 33 13; skoloridrottsutflykter: t. 39 32 13;
läger: t. 48 70 27.

Förste sportledare (17).

Öst, N. O.; t. 39 13 78.

Sportledare (11).

Lindkvist, C. E. R.; t. 39 32 13; en vakant.

Ett kontorsbiträde.

Antalet av idrotts- och friluftsstyrelsen under
år 1961 sysselsatta arbetare var i medeltal
193 st.

Stockholms stads civilöforsvarsndmnd.

Civildöforsvarsndmnden.

Bolinders Plan 3 (Pa: Fack, Sth 8); t. 22.20.20 (växel). Nämnden sammanträder som regel en gång i månaden.

År 1937 utfärdades en särskild luftskyddslag, avseende försvarsåtgärder av icke militär natur. Enligt denna ågde kommun tillsätta en luftskyddsnämnd för att följa luftskyddets planläggning och därvid företräda kommunens intresse. Den 20 september samma år tillsatte stadsfullmäktige Stockholms stads luftskyddsnämnd.

Luftskyddslagen och övriga författningar rörande luftskydd m. m. avlöstes år 1944 av en civilöforsvarsålg och en civilöforsvarsålgörelse. Därvid avskaffades luftskyddsnämnden och tillkom civilöforsvarsndmnden som kommunalt organ för civilöforsvaret. I enlighet därmed tillsatte stadsfullmäktige i december 1944 *Stockholms stads civilöforsvarsndmnd.*

Den 22 april 1960 utfärdades en ny civilöforsvarsålg, som innebar avsevärda ändringar av civilöforsvarets organisation i stort. Med avseende på bestämmelserna om civilöforsvarsndmnd voro ändringarna av mera formell natur. Jämlikt föreskrift i ålgens utsågo dock stadsfullmäktige i december 1960 ny civilöforsvarsndmnd för Stockholm.

På den statliga sidan föranledde 1937 års lagstiftning om luftskydd inrättandet för Stockholms vidkommande av en särskild under överståhållaråmbetet lydande luftskyddsbyrå. Då luftskyddslagen sedermera efterträddes av 1944 års civilöforsvarsålg omorganiserades denna byrå till en civilöforsvarsbyrå med civilöforsvarschefen i Stockholms civilöforsvarsområde som ledande tjänsteman. Med ikraftträdandet den 1 juli 1960 av nu gällande civilöforsvarsålg upphörde civilöforsvarsbyrå och dess verksamhet överflyttades till en för överståhållaråmbetet och länsstyrelsen i Stockholms län gemensam civilöforsvarssektion under närmaste ledning av en civilöforsvarsdirektör (se sid. 8).

Enligt 1960 års civilöforsvarsålg har civilöforsvaret till uppgift att i de hänseenden k. m:t bestämmer utöva sådan verksamhet för rikets försvar, som avser att skydda och rädda liv och egendom vid anfall mot riket och som icke åvilar krigsmakten, så ock annan likartad verksamhet. Den centrala ledningen av civilöforsvaret utövas under k. m:t av civilöforsvarsstyrelsen. Inom varje län handhar länsstyrelsen ledningen av civilöforsvaret.

Riket är indelat i civilöforsvarsområden, vilka

förordnas av k. m:t. Stockholms stad tillhör Stockholms civilöforsvarsområde, i vilket förutom huvudstaden fr. o. m. den 1 juli 1960 ingå städerna Nacka, Sundbyberg, Solna, Djursholm, Lidingö och Vaxholm, köpingarna Täby, Stocksund, Danderyd, Sollentuna och Saltsjöbaden samt landskommunerna Upplands-Väsby, Österåker, Ljusterö, Djurö, Värmdö, Gustavsberg, Boo, Järfälla, Färingsö, Ekerö, Huddinge, Botkyrka och Tyresö. Civilöforsvarets omfattning och beskaffenhet inom varje civilöforsvarsområde skall till sina huvuddrag finnas angiven i en särskild organisationsplan.

Med avseende på civilöforsvaret åligger det kommun att

a) genom sina myndigheter lämna länsstyrelsen (överståhållaråmbetet) och civilöforsvarschefen biträde i sådana frågor rörande civilöforsvaret som ha samband med de särskilda myndigheternas verksamhetsområden, varvid kommun bland annat har att på därom gjord framtällning tillhandahålla tillgängliga, för civilöforsvaret erforderliga byggnadsritningar, kartor och dylikt;

b) i enlighet med gällande organisationsplan inrätta och utrusta allmänna skyddsrum samt vidtaga andra byggnadsanordningar ävensom reservanordningar för vatten-, gas- och elektricitetsförsörjningen så ock under civilöforsvarsberedskap, i den omfattning civilöforsvarsstyrelsen eller efter dennas allmänna anvisningar länsstyrelsen bestämmer, utföra skyddsrum och vidtaga andra byggnadstekniska åtgärder avseende det lokala civilöforsvaret, oaktat åtgärderna icke upptagits i organisationsplanen;

c) utföra källarmursgenombrott för allmänna och enskilda skyddsrum;

d) vårda och underhålla de under b) omförmålda anordningarna;

e) förvara och underhålla sådan för det allmänna civilöforsvarets ordnings- och bevakningstjänst, brandtjänst samt tekniska tjänst anskaffad materiel, som icke utgör personlig utrustning för tjänstegrenarnas personal;

f) tillhandahålla lämpliga lokaler för civilöforsvarets administration samt, i den mån skyldighet härutinnan icke åvilar ågare eller innehavare av anläggning eller byggnad, för förvaring av annan materiel och utrustning för civilöforsvaret än som avses under e) ävensom för utbildningsverksamheten inom civilöforsvaret;

g) svara för avlöning och annan ersättning till personal, vars tjänstgöring i civilöforsvaret enligt viss föreskrift i civilöforsvarsålg skall anses fullgjord i kommunal anställning;

h) under civilöforsvarsberedskap samt vid utbildning och övning, i den omfattning organisa-

CFN

tionsplanen anger, till allmänna civilförsvarets förfogande ställa kommunen tillhörig materiel och annan egendom; samt

i) å trafikled eller annan allmän plats, där kommunen ansvarar för gatu- eller vägbelysning, vidtagna erforderliga anordningar för den vägledande belysning, som enligt organisationsplanen skall finnas där under mörkläggning.

Därest åtgärd, som avses i b)—e), enligt organisationsplanen hänförs sig till flera i samma civilförsvarsområde helt eller delvis ingående kommuner, skall den kommun länsstyrelsen bestämmer vidtagna åtgärderna och förskjuta kostnaderna därför.

I den mån kostnaderna icke täckas av statsmedel, skola de årligen fördelas mellan kommunerna i förhållande till det antal skattekonor och skatteören, som inom varje kommun eller del av kommun påförts de skattskyldiga vid nästföregående års taxering till allmän kommunalskatt.

Instruktion för civilförsvarsnämnden antogs av stadsfullmäktige den 18 december 1961. Jämlikt instruktionen åligger det nämnden att fullgöra de uppgifter beträffande civilförsvaret, som enligt lag eller författning ankomma på kommun, i den mån dessa uppgifter icke skola fullgöras av annan stadens nämnd; att ägna sin uppmärksamhet åt frågor, som röra civilförsvaret inom staden, samt hos stadsfullmäktige och stadskollegiet ävensom andra stadens nämnder göra de framställningar, som nämnden finner påkallade; att förvalta de i organisationsplanen för civilförsvaret ingående anläggningarna; att handlägga ärenden rörande statsbidrag till stadens kostnader för civilförsvarsanordningar; att bevaka stadens fordringar gentemot andra i civilförsvarsområdet ingående kommuner; att ombesörja de angelägenheter i övrigt, vilkas vård av stadsfullmäktige eller stadskollegiet till nämnden överlämnas; samt att inom sitt förvaltningsområde lämna stadsfullmäktige, stadskollegiet, borgarråden, stadskansliet och stadens nämnder det biträde, som av dem äskas.

Vid fullgörande av sina åligganden biträdes nämnden av en sekreterare. Som nämndens beredande och verkställande organ fungerar gatu-kontoret (se sid. 190).

Nämnden består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, fyra andra ledamöter, vilka jämte fyra suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två år i sänder, varvid halva antalet avgår varje år. Nämnden utser vid början av varje tjänstgöringsår vice ordförande. Vid sammanträde med nämnden äger civilförsvardsdirektören närvara med rätt att deltaga i överläggningen men ej i besluten. Om han så önskar, äger han få sin mening antecknad i protokollet.

Stadsfullmäktiges val av ledamöter och suppleanter ägde rum för åren 1961—1962 den 8 december 1960 och för åren 1962—1963 den 18 december 1961.

Författningar. Instruktion för Stockholms stads civilförsvarsnämnd, antagen av SF 18 dec. 1961 (Kf 1961: nr 69). Civilförslagslag 22 april 1960 (Kf 1960: nr 45). Indelning av Stockholms stad och län i civilförsvarsområden, ÖÅ:s kung. 31 dec. 1959 (Kf 1960: nr 42).

Stat 1962.

	Drift- budgeten	Kapital- budgeten
Skattemedel		
Utgifter	513 000	—
Inkomster	385 000	—
Överskjutande utgifter	128 000	—
Länamedel		
Utgifter (inkl. efterbe- villningar för 1961)	—	5 000 000

Civilförsvarsnämndens ledamöter.*Ordförande*

(utsett av stadskollegiet).

Berglund, H. J., borgarråd, stadsfullm.; t. 54 05 00 (växel); träffas i stadshuset vardagar efter överenskommelse.

Vice ordförande.

*Ossbahr, C. P., advokat, stadsfullm.

Ledamöter.

*Abelin, H. O. Hj. R., revisor.

Henström, U. K. A., rektor.

Nyström, R. G., ombudsman.

Suppleanter¹⁾.

Bjurberg, R. S. E., kontorist.

Gustlin, S., överpostiljon.

*Risslander, G., byggnadsingenjör.

*Sahlin, E. E., chefsombudsman.

Sekreterare tillika föredragande
(4,528 kr.).

Karlöf, E. A., ekonomidirektör; t. 22 20 20 (växel)
(se sid. 192).

Biträdande sekreterare (2,264 kr.).

Cederholm, N. T., kamrer (se sid. 202).

Revisorer.

Gemensamma för rätts- och polisdirektionen
m. fl. (se sid. 68).

¹⁾ Vid förfall för ledamöterna skola suppleanterna enligt beslut av stadsfullmäktige inträda i följande ordning: för ordföranden samt ledamöterna Henström och Nyström suppleanterna Bjurberg, Gustlin, Risslander och Sahlin; för ledamöten Ossbahr suppleanterna Sahlin, Risslander, Bjurberg och Gustlin; för ledamöten Abelin suppleanterna Risslander, Sahlin, Bjurberg och Gustlin.